

प्रधानमन्त्री जंगबहादुर राणाका समयको नेपाल-भोट युद्धको ऐतिहासिक सामग्री

(गतांकको बांकी)

चैत्र वदि १४ रोज ७

श्री प्राइममिनिष्टरवाट श्री विर्मोडियेर जनरल षड्गवहादुर कुवर राणाजीलाई लेखि गयाको उप्रान्त चैत्र वदि १ रोज १ सम्म तयार भयाको धजाना असवाफर मधुसका रसद वालुचुङ तरफ खाना भयाको र हाभ्रा सिमाना भित्तका चौडि भेडा गदाहा षचर घोडा जाचि तायेदात गरिल्यायाको मुचुङकाको नकल स्मेत वालुचुङमा आड षलंगा वन्याको नक्सा पठाई दिन्या काम वडिया गन्या छौ जंगि रसद पानि षरण जाना बहुतै वडिया गरि तयार गन्या छौ विल्ला पनि बहुत मजगुत गरि वनाया छौ जस्तो तिमीलाई मैले जनेलि दियाथ्या उसभन्दा अर्घ्यालो कम्पाण्डल इन चीफले गन्या काम तिमीले गन्या छौ तिम्रा जांगर मिहिनेत वुद्धिको वयान तारिफ गर्न म शक्तिन जो हाभ्रो श्रीलाडले गर्नुपर्न्या हो सो तिमीले गन्या तिम्रा ज्मा मदि वर्गतको वधान अल्लै म गर्दिन जौन दिनमा ज्मा मदि गरौला उसदिन वयान गहला तिम्रो यो हिकमत देषदा ज्मा मदिमा कसर राषौला भन्या मलाई संदेह छैन रसद वोक्थ्या जनावरहरू काम जुरिका कुरालाई येस दरले दिनु भन्या दस्षत गरि पठायको छ ताहा तिमीले तजवीज गर्दा येस दरभन्दा कम

रहेछ भन्या दुनियाको चित्त बुझाई घटाउन्या काम गर्नु मानेनन् भन्या बाहावाट गयाका दस्षत वमोजिस दी श्री ५ सर्कारका जंगि काम चलदा सर्व मैत्रा र गुहार गरि मद्दत दिनु पर्छ भनि रयत दुनियालाई त संल्लह गरि चलाउन्या काम गर्नु मैले टिगरिका किल्ला जब लिउला तिमीलाई ताहावाट कुच गर्नु भन्या जब लेखि आवला उहि हुकुमको सायेत गरि जली ताहावाट हिड्न्या काम गरौला पल्टन हिडाउदा काम लाउंदा तिम्रो कमान मजि नमांन्यालाई ज्यान लिन सासना गर्नु तिम्रो षुसि छ येस्मा किन यसो गन्यो भनि भन्या छैनौ सुवेदार षानगिका कुरालाई तिमीले दियाका सुवेदारि षानगि माधौ कार्कीलाई ठेकियाको छ तिमीले भर्ना गरिराष्याको सुवेदारलाई श्री ५ सर्कारवाट दर्माहा मिलन्या छन् ताहावाट फौज पठाउनालाई चाहिन्या नोल डोरि धोक्रा नाम लाषकन छाला जंगि असवाफ हालन्या भारि पालसिपाहिले जाडामा लाउन्या पोशाक जो चाहिन्या सर्व कुराको तरताकिति गरि राषनु हुकुमको सायेतमा उठनलाई हर्षत नहुन्या गरि तयारि भैरहुनु भोट तरफको चिवा चर्चा गर्न लगाई राषनु आफना मुलुकको चिवा चर्चा गर्न भोट्याले नपाउन वालुचुङका किल्लामा जान्या फागुनका १८ दिन जांदा तिम्रो र २७ दिन जांदा

तोपको सायेत ठहर्दा प्रस्थान गर्नुका काम वेस भयेछ श्री हिमालये धोज पल्टनलाई पनि फागुनका २३ दिन जांदा बाहावाट विदा गरि पठायाको छ. तिमी वलाङ्चुङ किल्लामा पुग्यापछि पल्टनहरूलाई कवायेतमा मारुको हात वेस गरि सिंकाउनु माटियाको लडाजीमा काम नलाग्न्या तैस्ता वारुदले सिपाहिहरूलाई बलि वाढ हनाउनुया काम गर्नु मधेसको रसद दुनियालाई वोकाउदा १२ हजार मुरिको ८ पाठिका दरजे भारि ३० हजार हुंदा घरलाई ४ षेय दरवंदि लाग्यो षेति पातिको याम पनि भयो दरवंदि लाग्योको रसद पनि बालुचुङ इनैले वोकि पुन्याउनु पर्न्या छ. मधेसको रसद १२ हजार मुरिसम्म वीजपुरवाट चलान गर्नुका र ४ हजार मुरि श्री पीडेश्वरका मठमा जगेरा राखन्या तजवीज गन्या भनि लेष्याका कुरालाई वडिया तहविज ठहराया छौं-

(४६) स्वस्ति श्री मद्राजकुमार कुमारात्मज श्री प्राइममिनिष्टर यान कम्पण्डर इनचीफ जनरल जङ्गवहादुर कुवर राणाजी श्री मिनिष्टर जनरल बम्बवहादुर कुवर राणाजी कश्य पत्रम्-

आगे श्री मद्राज कुमार कुमारात्मज श्री विर्गेडियर जनरल षड्गवहादुर कुवर राणाजीके आशिष उप्रान्त जगि कामको रसदका चावल वोकन्या जनावरहरूको गोठाला चिखवादार स्मेतको रोज १ को तपसिल वमोजिमका दरवंदिले ज्याला मजुरी दिनु भन्या प्रमानगिको दस्पत गरिदिञ्छु-

तपसिल

झोवाचौरी- १ के पैसा रु = ॥ भैदाच्यांग्याका गोठाला भेडा- १ के पैसा रु = ॥ जना १ के चावलमाना २ घोडा- १ के पैसा रु = ॥ झोवा चौरीका गोठालाज च्यांग्या- १ के पैसा रु = ॥ ना १ के चावल माना २ घोडाका चिखवादार जना के चावल माना- २

तस्तै बखतमा श्री प्राइममिनिष्टरका हजुरमा श्री जनरल वद्री नरसिंह कुवर राणाजीवाट लेषि चह्लाई पठायाको उप्रान्त १८ सै षोलाका हाभ्रा रैयतहरू भोटका जगामा षर्तरि तिरि अधिदेषि चौरी गांठ राष्याको रहेछ ११ साल

पौष महिनामा गोठ हेर्ने जान्या गोठका मालिक र गोठालाहरूलाई ११ जना घोडचढि चौड जना पैदल भोट तरफका भोट्याहरू आइ डाका दि ५ जनालाई मारि ४ जनालाई घाइत्या गरि ४ जना पकि दिउसो भारी वोकाइ राति पाता फर्काइ वाधी राखन्या गरि ३४ दिनको बाटो लगी फर्काई दिया छुन् भोटका चौरी ५६ सये र अरु आलमाल गैह्र सबै लुटि लग्या छुन् र १८ सय षोलाका द्वान्या अम्बरसि थापाले लेषि पठाउदा र बाहावाट गयाका श्री पुराना गोरख पल्टनका सिपाहिले देषि आउदा भोटचाहरूले यस्तो राहा गन्या पछि हामीहरू चुप लागि रहनु भयेन र फौज पठाउनु पर्न्यो श्री भाइ मिनिष्टर जनरल बम्बवहादुर कुवर राणाजी र श्री भैरवनाथ १ नज्रा गम्याका श्री जंगनाथ १ गोरवनाथ १ जमा पल्टन ३ तोप ८ ली फागुनका २३ दिन जांदा केरुङ्गाको किल्ला होनगया. श्री कालिवक्स वर्द वानि पल्टन २ तोप ८ ली विर्गेडियर मेजर कपतान रणसि षत्रि कुतिको वाटो गया ताहावाट कपतान अम्बरसि कुवर राणाजि र श्री वरष पल्टनलाई मोस्ताङको वाटो पायासम्म का रसद चौरी घोडा भेडा लुलु गदाहा धचर गैह्रलाई रसद वोकाई वैशाषका १५ दिन जांदा झुगा पुग्नु भन्या उर्दि दि चैत्रका ८ दिन जांदा सायेत गराई मोस्तां पठाइ दिनु मोस्ताङ पुगि वाहावाट जमा भै जानालाई पनि वैशाषका दिन जांदा सायेत गरि जानु भनिसक्य झुगाको किल्ला बाहावाट गयाका पल्टनले दषल गर्ला जाहाकाजे पछि भयो भन्या श्री वरष पल्टनले दषल गर्नु भन्या उर्दि दि पठाउनुया काम गर भनि लेषि वकस्याका अर्थ विरोध पर्न्यापछि विजम्ब गन्या र हजुरवाट तषत छोडि वकस्या जगा जगासा मनसुवा माफिक षर्षजाना र असवाफ चाजोपाजोसंग पुन्याउन हडबड होला कि भन्या जस्तो लाग्छ श्री वरषपल्टनलाई अह्लाई झुगा जान्या सायेतको पुजि दि बाहावाट चैत्रका ८ दिन जांदा राइटर बहिदार साथ गरि मुस्ताङ खाना गर्छु मोस्ताङ पुग्यापछि सायेत मुताविक कपतान र पल्टन समेत झुगा तरफ खाना हुनु भनि उर्दि दिने काम गह्ला जगि अन्नका किताप १ आइपुग्यो

पल्टन
अफि
कम्ब
दिन्ध
पिपा
पिपा
दरले
उर्दि
नअट
वमो
वा
काम
दाल
ताप
गरि
छैन
वनि
निस
वोष
कप्रे
गहं
मधे
रह
आ
नि
८५
वर्ष
का

तस्
कप
उप्र
तप
जन्
दि

पल्टनलाई पढि सुनाई सकल ढडा कपदानलाई नकल ढडा अफिसरलाई दिन्या काम होला सिपाहि फिजवानलाई कम्ब्रि स्मेत गठा ३३ र जो भयाको कुंभिपात वाडि दिन्या काम गरंला श्री वरष श्री सम्सेर र जं पल्टनका पिपा षलासिमध्ये ठाडाबाट जो पठाइ दिनन् जमा गरि पिपा १ मा गोलि गठा ४० र पत्यर ४० महताप ४ का दरले भारि हालनु भन्या लेखि वकस्याको रहेछ. अघि उदि पाइयेन र वन्याको पिपामा लेखियाको षजाना नग्रटाउदा र बनाउन्या फुसंत नपाउंदा अघि उदि वकस्या वमोजिम पिपा १ मा गोलि स्मेतका गठा ३२ पत्यर ३२ वा दरले जो भयाको महताप राखि वोकाइ पठाउन्या काम होला पल्टनका पछि पछिलाई फलाम्या चुच्या ३ को दाला ३ चाट्या ३ घुर्ना ३ घन १ गल १ वञ्चरो १ मह ताप वालन्या चिमता १ जमा थान १६ का दरले तयार गरि पठाई दिनु भनि लेखि वकस्याका अर्थ अघिका जगेरा छैन ६ दिनका आवादानिने ताकित गर्दा जाहासम्म वनि सकला वाडि दिन्ये काम गरंला श्री वरषका निसान आहा राखि निसानका बदला झंडा २ तयार गरि वोकाइ पठाउन्या र पल्टनका अफिसर गैह्र तैन हवत्सार कप्रेलतरुन हुन्यालाई जगेरा वंदुक दो पठाउन्या काम गरंला श्री वरषका वन्दुक विकम्बा हुंदा जगेरा वन्दुक मध्ये भर्ना दिन्या काम गर्छु. सिपाहि भर्ना गर्न थामि रह्याछु भन्या चिठीमा लेखियाको छ. घाटवाट मानिस आउदा र यस्तो वेहोरा सुन्यापछि हडवड पर्न जाला भना निमित्त दर्सन गराउन लागी रह्याछु हाल सिकारू ८५०० मोहररू १५०० जमा १०००० श्री भाइ लेफटेन व.पौलले वुटवलमा पठाइदियाका रह्या छन् मोहर नभै काम नचल्दा फिराइ पठाइ दिन्ये काम गन्या-

चैत्र वदि ३० रोज १

तस्तै वखल श्री प्राइममिनिष्टरका हजुरमा श्री कम्पाडर कर्णेल पृथ्वीध्वज कुवर राणाजीने लेखि चह्लाई पठायाको उप्रान्त हजुरमा विदा भै पल्टनलाई चाहिन्या पालकिला तर्जुमा गरि दाज्यैज्यू श्री मद्राजकुमार कुमाराराम श्री जनरल धीर सम्सेर जंग कुवर राणाजीका हजुरमा विदा भै सरासर वाटामा फौज तीन पर्वजाना स्मेत

सावुद गरि चैत्र वदी १३ रोज ३ का दिन लिस्ति कोटमा आइपुग्यो र बुझदा चैत्र वदि ११ रोज ४ देखि हिउं पनि वरावर पछि लिस्तिकोटमा पनि वरावर हिउं पर्दैछ पनि पनि वरोवर पर्दैछ कुति जान्या वाटो थुनियो भनि आहा रहन्या सुवाहरूले भंदछन् चैत्र वदि ११ रोज ४ कावेहान श्री कालिवक्स वदवानि पल्टनका निसान स्मेत कोदारिमा आइपुग्यो लेखि आयाको सायेतको कागज वमोजिम घडि थापि ११ घडि ११ पाला वित्ताई दोसाधाका फलाम्या सांघुपार गराई ५० कदम पुटो गै वढाई गरि षलंगा ताहि पन्यो १ पट्टिको सप्त विज्जन षासा जान्या वाटोमा षलंगादेखि ५० कदममा विकट रह्या षलंगादेखि ५० कदममाथि गै लाफटन गुंवामा जान्या वाटोमा विकट रह्यो. कोदारिमा निसानसंग १ पट्टि रह्यो अरु सबै सांघुका वारि मुषमा वस्याको छ माथि-तिरको षवर अघि जस्तो हो उस्तै छ येही वन्दोवस्तसंग वस्याको थियो अलि पल्टन वढाई वसु भन्या हिउं साह्रै पन्यो मुकाम लिस्ति-

चैत्र वदि ३० रोज १

श्री प्राइममिनिष्टर यानका हजुरमा श्री मिनिष्टर जनरलवाट लेखि चह्लाई पठायाको उप्रान्त अम्वाले लेष्याको नकल हजुरले लेष्याको जवाव स्मेत आइपुग्यो. अम्वालाले लेखि पठायाको जवाप बहुतै मुनासिव भनि पठायाको थियो उसले त्यायाको षवर आहा हजुरमा विदा भै जान्या चिटु पनि ताहि रहेछ. त्यो ता किरुंको ढेवा भैआयाको रहेछ भनि षामसुङ वाडिदि पनि राम नारान् पनि ढेवा यो रहेछ भन्थ्यो रामनारान् सित चिटुले मलाई यस्तो चिठी आयो तं ताहि वस जानु पर्देन अम्वावाट हांफुङ १ र चिरपुं १ लामा जुवाट सेठेका जिटि गरिमा आयाका छन् सेठेका जिलेम टिगरिमा रहन्छु फां फुंर चिटपु टिगरिको षवुंकेरुंमा आउन्छन् वन्दोवस्त गरंला भन्या चिठी मलाई आयो र सिभुका लामालाई पनि येहि थाम्या तिमि जाउ र श्री मिनिष्टर जनरल साहेवसंग विन्ति गर भन्यो र म आवा वाहाको षवर यैतिकै हो अरु उप्रान्त चेवा नपठाउनु भनि हजुर-

को दस्खत आउंदा पठायाको छैन. षाम्साम् वाम्शीले लि आयाको मोहर दस्खत आफुसंगै राख्याको रहेछ. येसलाई माक्षेसाथ लगाई पठाउन्था होकि हामीसंग साथै लैबान्याको वाटाको षवर वेत्तावतिवाट हिड्यादेखि पानि हिउं ब्ररोवर पर्न लागी रहेछ. बाहा भन्या पानि र हिउं पर्न ठेगाना रहेन छ षाम लाग्यो भनि हिड्या पानि षछ पानि पर्ला भनि वस्या षाम लाग्छ. हिमालयमा बुझनु कठिन रहेछ ढिलो होला भनि भरिसक्य गर्दामा पानि १२ दिनमा बल्ल बल्ल स्याफुमा पुग्यौ वाटो भन्या बाहाका विकट काहातक विन्ति गरं. सतारामले बनायाको त यस्तो छ. तोप बोकन्याको हाल कुमला बोकन्या सिपाहिलं बर्कन फर्कन नहुन्या लोटेत ज्यू रहन्या रहेन छ. वाटो किन यस्तो भन्दा यो पानि सतारानले षुपै बनायाको भन्छन मिहिनत पानि षुपै गरेछ. नजर भया पछि जाहेर होला. तर यो वाटो फेरि नवन्या हजूर पाव लागदा मानिस षराप जाननकि भन्या झै लाग्छ. साधुहरू पानि वेत्तावति त्रिशूल गंगा स्याफुको साधुवगर दुंगा मिसाई विठ मिलायाको रहेछ. वर्षामा वढि आउंदा पानि पसन गयो भन्या होइ सकतैन भन्याझै लाग्छ फेरी नवनाइ हवन अथि रसुवा जान्या अफिसरहरूले केरंतर्फको षवर लेष्याको चिठी र चह्लाई पठायाको छ. जाहेर होला केरंतिर जान्या वाटो बनाइ जानहुन्न भन्छन सतारामलाई पानि थाहा छ हजुरमा उसले पानि जाहेर गर्ला बाहा आयाका मानिसले वन्या रहेनछ दुग्याहरू २।४ आह्वन कामिकौका रषन छिना स्वावल गतल तहि वन्याका र कामदार होसियार अफिसर पठाई वकस्या मात्र वनजाला हामीले बनाया लोप पानि होला म जुगुत पानि हवन मुकामु स्याफु-

श्री प्राइममिनिष्टरका हजुरमा श्री मिनिष्टर जनरलवाट लेषि चह्लाई पठायाको उप्रान्त हामीले पठायाका चिवाहरूले ल्यायाका षवर झुगाको किल्लामा १०।८ दिनमा हामी आइ पुग्यौ दाहराघास् रसद पानि मजगुत गरि राष भनि माथिवाट आउन्था भारादारहरूले लेष्याको रहेछ हामीलाई उदिछ भनि भोटचाहरूले भन्दा रथ्या छन् आज १ षर कुकुर घादसम्म पठाई रथ्या छौ जो षवर आउननु

ल्याउना वित्तिकै चह्लाई पठाउला शुभम्-

षाम भित्तका चिठीको नकल

उप्रान्त चैत्र वदि ११ रोज ४ का दिन ११ घडि ११ पला जांदा रसुवा सांघु तरि भोट जगाको सिमानामा निसान लि बाहाल गन्थी येक सिकचनका सिपाहि बाहालका वडाइ भयो हजुरवाट भजि भया वमोजिमका ठाउ पाइ दक्षिण पट्टिका आड भत्काई उत्तर पश्चिमपट्टि आफुलाई चाहिन्या आड वाधी पल्टन २ रलाजिम्मा समेतलाई जनै २ पाथिका दरले रसद लि वाडी दि वसि रथ्या छौ. श्री कांछा जनरल साहेववाट टिमुन्याका मुषियालाई केहि समाचार बुझि आ भनि पठाउनु भयाको रहेछ र टिमुन्याको मुषियाले ल्यायाको समाचार सलतनका वेहोरालाई दुई भारादार आयाका ढिला भया ४।५ दिन हामी केरंमा उत्रौछौ. नेपालवाट लस्कर आयो भन्छन लस्कर आया पानि तिमीहरूले हात मुष नखोडी नेपाल लस्करले पानि केहि गर्थौ छैन भनि लेषियाको चिठी लि आयाको थियो भनि केरंका डेवाले भंथ्यो नेपालवाट फर्क्याको चित्तुं र देवा धर्मीका लामालाई दुई केरंमा वस्याका छ भनि भंथ्यो. लुकन्या प्याड फेदि रसुवामा विकट वस्याका भोटचा जाहावाट फौज आयो भन्या षवर सुन्या वित्तिकै भागि गयेछ केरंन्या पानि घरमा १।२ घर कुहन्या वसि लाषा पाषा लागिरहेछ भन्यो गलफा सुनिछ हालको वेहोरा यस्तै सुनिन्छ-

तसै वखत श्री प्राइममिनिष्टरवाट प्रोहित चतुर्भुजदत्त अर्ज्याल मेजर कपतान भैरववहादुर पांडे सुवा धन सुन्दरलाई लेषि गयाको सुवा चेतनाथ पाध्याले ताहा जंगि काममा रहि कामकाज गर्दा आफनु टिमुन्या गोदाममा दाषिल गर्नु पन्या रसद नपुन्याइ गोदामवाट रूपिना ३६।। र रसिद ल्यायाको ठहर्दा आफु हाकिम भै गोदाममा पुन्याउनु पन्या रसद नपुन्याई रूपिना र रसिद लिन नजान्या वावतमा १२ सालका वालीलाई षारेज गरी विगाको रूपिना स्मेत फिर्ता गराई ५१४ रूपिना जरिवाना भयो. हाकिम भै यस्तो काम गन्यालाई

यसभन्दा पनि ज्यादा हुन्या छ सो वृद्धी बहुते षवदाँरिमंग काम गर शुभम्—

लिस्ति तरफ सुवा ईश्वरी प्रसाद अर्ज्याल कपतान रामु सुवामान सरोवरसिके वेहेरा सदर—

चैत्र शुदि १ रोज २

श्री प्राइममिनिष्टरका हजुरमा श्री मिनिष्टर जनरलले लेखि चह्लाई पठायाको उप्रान्त भाई जनरल जगत सम्सेर जङ्ग कुवर राणाजी र कर्णेल उमाकान्त सापकोटा श्री नाथ पुराना गोरष देविदत्त पल्टन ३ पठाई वक्सनु भयेछ. अघि आया पनि पछि आया पनि आउनै पथ्यो ऐले पठाई वक्सनु भयाको वढियै भयो श्री देविदत्त भैरवनाथ जंगनाथ गोरखनाथ पल्टन ४ र तोपलि झुगा हात्र पठाउनु भन्या मर्जि भै आयाको वढियै हो. अघि श्री भैरवनाथ जंगनाथ गोरखनाथ पल्टनलाई झुगासम्म जानु भन्या मर्जि भै आयाको हो हिउं र वाटो षोल्याको भया ३ पल्टनले पनि झुगासम्म जान्यै थियुं हिउं नषुल्दा र वाटो नवन्दा रहन गयाको हो हजुरवाट श्री देविदत्त श्री भैरवनाथ जंगनाथ गोरखनाथ ४ पल्टन स्मेत पठाउनु भन्या मर्जि भै आयेछ वढिया हो हिउं षुल्दा र वाटो वन्यापछि कसैले पनि जानु हुन्छ मर्जि वमोजिम गर्न्यै छौ श्री जंगनाथ गोरखनाथ पल्टनले पनि रसुवादेखि केरुसम्म वाटो वना-उन लाग्याको छ तयार हुन्या वित्तिकै हामी केरु पुगी सुवाहरुलाई झिकाई रसद वोकाउना र भराउनाको तज-वीज गछौ आजकाल र घांस नहुंदा भेडा ल्याउनु हुन्दैन भनि खाम् षामवाम्दी भन्छन् घांस पनि रहेन छ रसुवा टिमु-यामा रसद भराउनुमा कुप गर्न्यो. मेजर कपतान भैरववहादुर पांडे सुवा धनसुन्दरलाई केरुमा रसद भराउनु भन्या उदि दि साथै लैजान्छौ ब्राहाका रसदका चौकिलाई अघि रसदमा आयाकापट्टिमा हेरिराखि दिउंला अरु कुराका अर्थलाई मर्जि वमोजिम गरौला अघि चिवा त षठाउनु भन्या मर्जि भै आउंदा वंद गर्न्याको हौ फेरी पठाई भन्या मर्जि भै आउंदा पठायाको छ जो पायाको सवर वित्ति गरि पठाउला मुकाम चलि चलाव—

षामभित्तका पुजिको नकल

पश्चिम तरफका रैति गैह्र रसद पुन्याउन आयाका रस्याछन् कस्ततारहंग रसिद दिदा रस्याछन् भनि मैले हेर्न गत्रा र रैतिहरुका अनाज भन्न भन्या तुरंत भन्या रसिद भन्या ३५।४० दिनसम्म तदिन्या पछि दिदामा र लाटा गाडा रैति येति भनि थाहा नपाउन्या रसिद पाउंता-लाई जुलुम भयाका ४ रुपियां दिन्यालाई १ रुपिया पनि थाहा नपाउन्या रहेन छन् यो मैले विचार गरि हेन्ये कसै-लाई पनि थाहा रहेन छ. नेपाल्यालाई भन्या भरि पनि रसिद पनि चाडो दिन्या कालिपारका लागि भन्या ढिल गर्न्या रहेछन् नेपाल्याले जा ताहा विति गर्नन् भन्या-ले चाडो दिदा रहेछन्—

तस्तै वखतमा श्री प्राइममिनिष्टरका हजुरमा श्री जनरल वद्विनरसिंह कुवर राणाजीवाट लेखि चह्लाई पठायाको उप्रान्त वरष पल्टनका सुवेदारी अघि हजुरमा वित्ति चह्लाई पठायाका सुवालालको भाई रनिमानसिलाई सुवेदारि गरि आफना पगरि लगायत कप्रैलतकलाई जगेरा वन्दुकमध्ये ११ नाल दी निज पल्टन विकम्बा वन्दुक १२१ नाल भर्ना ली श्री सेर सत्रुज पल्टनका षारेजि जगेराका वन्दुक १२१ नाल सटाई निसान ब्राहि राखि तिनै निसान वोक्रन्यालाई नबा झंडा २ तयार गरि मजकुर पल्टनका पिपा ज्मादार छ पिपा षलासि १२० मध्ये निसान तहलुवा १ कट्टि गरि वाकि ११९ श्री समर जङ्गका पिपा षलासि मध्ये आयाका पिपा ज्मादार १ पिपा २४ ज्मा पिपा ज्मादार ७ पिपा १४३ मा अघि कपतान अम्बरसि कुवर राणाजीका साथमा ज्मादार १ गठा ३० का दरले पत्थर ४८६ स्मेतका जंगि पिपा २७ वोकि जान्या पिपा २७ वाकि ज्मादार ६ पिपा ११६ लाई वत्तिका दरको ९ तैतिसका दरको १६ चौतिसका दरको ३१ पैतिसका दरको २० छतिसका दरको १३ सैतिसका दरको १२ अठतिसका दरको १ उनचालिसका दरको ३ चालिसका दरको १० ज्मा जंगि टोटाका भारि ११५ र जाहा रस्याका महताप पुटफैरका भारि १ ज्मा पिपा ११६ पत्थर ४८६३ स्मेत वोकाई कोदाली १० का दरले १० घन १० वंचरो १० षुपी १० महताप वालन्या १०

चुच्या ६ गल ४ षति १ होचो १ चुपि २ चिटाक २
 कुपि २ साभि ४ कुंभि पाटको १०।१० हातको डोरी ७२
 पट्टि मारफि जवाभलाई कम्वरि जंगि गोटा ३।३
 पत्थर ३।३ बाडि दी राइटरमा आफना तरफवाट थप
 वर्दा १ वहिदार १ खान २ स्मेतका लोहार मिझार १
 भाई ४ सपेति छाला भारि २ स्मेतका सार्कि मिझार १
 भाइ ४ सिकर्मि नाइक्या खानगिन हुदा २ काममा सिपालु
 हुन्छ। भाइ खानगि २ को नाइक्या भाई १ कुलु १ साथ
 लगाई अघिको आइनका ढडा मुस्ताङ जांदा नकल ठडा
 पठि सुनाई अफिसरहरूलाई ढडा दी मुस्ताङमा कपतानसंग
 सामेल भै झुगा जान्ये सायेतका पुर्जि वमोजिम वैशाखका
 ३ दिन जादा नीज कपतानले परिद गन्याका रसद ताये
 दात भयाका जनावरलाई बोकाइ कपतान लगायत पिपा
 वानादार तक गैह्र पल्टनले बजना स्मेत मुस्ताङवाट
 रवाना भै १५ दिन जांदा झुगा पुगनु मजकुट कपतानले
 लाया अहाया वमोजिम रहनु। नेपालवाट गन्याका पल्टन-
 ले सक्र झुगाको फिल्ला दबल गर्ला कदाचित ढिल
 भयेछ भन्या श्री प्राइममिनिष्टर दाज्यैज्यूका मर्जि मुता-
 विक झुगाको किल्ला दबल गर्नु। अफिसर लगायत पिपा
 वानादार लेकले श्री प्राइममिनिष्टर दाज्यैज्यूका आइन.
 मर्जि वमोजिम हामीले उर्दि दिया माफिक अफिसरहरूले
 लाया अहायामा जसले तत्पर भै गरेन जंगी ऐन मुता-
 विक सजाय होला भनि आफुले जान्या बुझ्यासम्म
 अहाई सिकाई उर्दि दि चाडो जानु भनि चैतका ८ दिन
 जांदा श्री वरष पल्टनलाई मुस्ताङ तरफ रवाना गन्या
 मुहाम तानसेन-

(५०) चैत्र शुदि १ रोज ७ मा चैत्रका दिन ८
 जांदा दिन गत घटि १६ पला ३७ जांदा पाल्पावाट
 श्री वरष पल्टन मुस्ताङको वाटो गरि झुगा तरफ
 रवाना भयाको कपतान अम्बरसि कुंवर राणाजि- १
 लेपटेन वपतवाहादुर थापा १
 गोलंदाज स्मेतपट्टिका सुवेदार ११
 क.प्रेत जमादार १०
 राइटर २
 अजितन १

लैन हवलदार	१
निसान	२
नाल	५३१
गोलंदाज	१७
धर्दार	१
कोत्या	२
पिपा जमादार	७
वहिदार	१
वानादार	८
पिपा	११६
सिकर्मि नाइक्या	१
लोहा	५
मिझार—	१ लोहार— ४
कुलु—	१

चैत्र शुदि २ रोज ३

तस्तै विचमा श्री प्राइममिनिष्टर यानका हजुरमा श्री
 मिनिष्टर जनरलवाट लेखि चह्राई पठायाको उप्रान्त
 मैले केरुमा बुझनु पठायाको चिवाले र केरुंग्या रैतिले
 ल्यायाको षवर गाउंमा मानिस सबै भाग्या छन। नेवार
 पसल्या सबै छन्। लुला लंगडा गरिब गुर्वा गरि
 १००।१५० मानिस हुनन् चिटुं याग्यछ। तिम्रुको लामा छ
 गाउंमा कम्मरसम्म हिउं छ च्यांआसिको पूजाहारि भागेछ।
 पूजा वन्द भै रहेछ भन्ना निमित्त केरुं वति श्री
 देवताको पूजा चलाउनु भाडा वर्तन सबै तायेदात गरि लेखि
 राषनु पूजा वन्द नगर्नु भनि केरुंग्यालाई अहाई पठाजा।
 केरुंग्याहरू ज्याला षाई षाई वाटो वनाउन आउंछन् भन्या
 जति सक्याको ल्यायास भनि अहाजा सक्याको ल्याउला
 भन्छन् जो ल्याउला लेखि चह्राई पठाउला झुगा तरफ
 पठायाकाहरू वाटोमा हिउं परि वन्द हुंदा फर्कि आया
 केरुंग्या पनि झुगातिर जान्या वाटो हिउं परि वन्द
 भयाको छ भन्छन् भागि गयाको चिटुं पनि हिउले जान
 नसकि अंत लुकि रहेछ। झुगामा. कैद गरि राष्याको
 लामालाई पनि साधरमा लागि लामा र स्वास्नीलाई
 मान्यो भनि केरुंग्या भन्छन् चौरी भेडा केरुंमा केहित

छन् भन्छ
 टुन्याका
 दिजा पा
 मिल्दैनन्
 लाई लग
 थुनियाके
 गाउंका
 सम्म ल
 षलंगा व
 ढिल हुन
 सामेल हु
 प्रजा ज्म
 हरू पनि
 काटन्या
 ४।५ का
 घडि वा
 पुग्याको
 तस्तै वष
 षड्गवहा
 तिमिले
 चाहिक
 कमारि
 पनि चि
 दुवै कमा
 साथ ल
 तस्तै वर
 नरसिह
 दुई पल्ट
 ६ सय
 भन्या भ
 जतिको
 भन्या ले
 देविदास
 गन्याका
 भंदा २।

छन् भन्छन्. ति पवर ल्याउनुया केरुग्याहरु षानामा टुन्त्याका रट्याछन् र ४ जनालाई ६ पाठि चावल वक्स दिवा पान सय षोलामा चौरी भेडा पवर गर्दा कोहि मिल्दैनन् सामल वोकन वाटो वनाउन पान सयका प्रजा-लाई लगाई भन्या पनि द्वाच्या रहेनछ भादगाउंमा थुनियाको छ भन्छन् षामसाम् वाम्दी साथैमा छ आफ्ना गाउंका मानिस हाजिर गर्छ. गाउ सानु रहेछ. भेडा ३०० सम्म ल्याउछु भन्छन्. इ आयाका पिपाले वाटो किल्ला षलंगा वनाउनु र चावल वोकनु इन् मात्र गर्दा काम ढिल हुन जाला गाउंगाउंमा पकन पठाउदा आलटाल भै सामेल हुन्दैन द्वाच्यालाई पठाइ वक्सनु भया गाउका प्रजा ज्मा गरि काम लाउला पल्टनमा दरियाका पसल्य-हरु पनि आयाका छैनन्. सिपाहिहरूका हतियार मुढा काटन्या र मानिस काटन्या येकै रट्या छन् मुढियाका छन् ४।५ कामिलाई सान स्मेत दी पठाई वक्स्या वढिया होला घडि वाल पठायाको छ भन्या लेषि आयाको हो अज्ञ आई पुग्याको छैन. मुकाम चलचलाउ-

तस्तै वषतमा श्री प्राइममिनिष्टरवाट विर्गेडियेर जनरल षड्गवहादुर कुवर राणाजीलाई लेषि गयाको. उप्रान्त तिमोजे पठायाको भोट्या निकमारि २ मध्ये तरनि राम्री चाहिक भारि १ ले बुवाको महंतले चल्हाई पठायाको वमारि १ येतावाट भागि गथे. ताहाले बुवाको महंतलाई पनि चिठी लेषि पठाई तेस तरफ षोज तरास गरि ति दुवै कमारिलाई पकि वाटामा नउमकन्या गरि मानिस साथ लगाई षठाइ दिन्या काम गर-

तस्तै वखतमा श्री प्राइममिनिष्टरवाट श्री जनरल वद्री नरसिंह कुवर राणाजीलाई लेषि गयाको उप्रान्त अघि दुई पल्टन भर्ना गर्नु भन्या मर्जि भै आयाको हो फेरि पछि ६ सय आहि भर्ना हुन्छ. ६ सय ताहि भर्ना गर्न सकिन्छ भन्या भर्ना गर्नु ताहा भर्ना भै सकिदैन भन्या भर्ना भया जतिको नामासि लेषि आहा पठाउनु आही भर्ना होला भन्या लेषि आयेछ जान त भरमगदुर गन्याको कपताम देविदास पाध्यासंग बुझि वक्स्या जाहेर होला भर्ना गन्याका मानिसका पगरि कुर्था नहुंदा र षाना भार मन्यो भंदा २५ दिन जांदा फागुनमा सामेल हुनु भनि विदा दि

१० दिनको पेज षादा ढिल होला भन्या प्युठानाका वंदुकमा वोकाउन लगाई आजसम्म जोरज्मा गन्याका मानिस भति गरि पैला लम्बरको पल्टन १ लाई वंदुक दि चैत वदि ६ रोज २ का दिन आहावाट रवाना गन्या नीज पल्टन १ को नामासि ढडाहू दोश्रा पल्टनमा आजसम्म भति भयाको जवानको फर्द चल्हाई पठायाको छ भन्या विस्तार सहित हजुरको नामंजुर देषता भति गर्न थामि रट्याछु भन्या विस्तार लेष्याका अर्थ अघि सबै मानिस रसदमा गयाका हुनाले मानिस कम छ भन्या कुरा तिमोजे लेषि आउदा ताहि मानिस कम छ भर्ना भै सकिदैन भन्या आहि भर्ना हुनन् भन्याले लेषि गयाको हो. तिमोजे ताकितामा कम् गरि भर्ना गर्न सकेनौ भन्या कुरामा नामजुर भै लेषियाको होइन. अदर पैल्ला लम्बरका पल्टन १ मा भति भयासम्मका जवानको समेत नामासि फर्द लि आउदा म वहुतै षुसि भया. सत्रै मानिस रसदमा गयाका हुनाले कम छन् भन्या लेषि आउदा केहि जवान आहा भर्ना हुन गया. तस् निमित्त दोश्रा लम्बरमा जो भर्ना गन्यौ गन्यौ. अब यो चिठी पुग्याका मितिदेषि वंद गरि भर्ना भयाका जतिलाई वंदुक दि भर्नाको कागज स्मेत आहा पठाउन्या काम गर. वुटवलमा पैसाले मोहर सातन्या कुरामा २० गंडाका चलन भैरहेछ अघिका सनद वमोजिम मेजान मिल्दार रट्याको दस्पत वमोजिम डिठाराज मानसिलाई सक्छ भन्या १६ गंडाका दरले साटन्या काम गर्नु सकतैनन् पैसा वोकाई पठाई दिनु भनि लेषि पठावा भनि लेष्याका कुरालाई आजकाल चल्याका भावकात वीज गरि डिठाराजमानसिलाई मुना सिफ माफिक व्येहोरा बोलि लेषि पठाउन्या काम वढिया गन्याछौ कपतान अम्बरसि कुवर राणाजीवाट लेषि आयाका मोस्ताङ तरफका चौरी गैह षनावरको फर्द पठाया छौ. आइपुग्यो श्रीवरष पल्टनका वन्दुक वीकम्वा भैरट्या छन्. तिनलाई कसो गर्न्या हो भनि लेष्याका कुरालाई. श्रीवरष पल्टनका वीकम्वा याका नाल जति बुझी लि तेसका वदलामा ताहा जगेरा रट्याका वन्दुकमध्ये सट्टा भर्ना दि पठाउन्या काम गर्नु. नीज पल्टनका सुवे-दारका कुरालाई लेषि गया वमोजिम भर्ना गरि पठाउन्या

काम गरन्थे छौं श्री सम्सेर जगका पिपा पलासिसमध्ये निसानका टहलुवा १ राषि बाकि चाडो पठाई देउ भनि लेफटेन कर्णेल भाईलाई लेषि गवामा पिपा पठाई दिआ भन्या लेषि आयो. पलासि पढाई दियेन छस् भनि लेष्याका कुरालाई निसानका टहलुवा १ राषि बाकि पिपा पलासि र रुर्वा चाडो पठाई देउ भन्या र पाल्पा भाई जनरल बद्रि नरसिंह कुवर राणाजी बाहादुरवाट लेषि गयाका कुराको ताकिता गरि नीज भाईसंगको सल्लाह राषि काम गर भन्या बाहाबाट पनि लेषि पठायाको छ. तिमिले पनि ताकिता गरि श्री सम्सेरका पिपा पलासि झिकी अघि लेषि पठाया वमोजिम पल्टनका संगमा षजाना बोकाई पठाउन्या काम गर्नु विरोध पन्यापछि विलम्ब गन्या र हजुरवाट तषत छोडी वषस्या जगाजगामा मन्सुवा माफिक षर्षजाना र असवाफ चाजो पाजो पुन्याउन हडवड होलाकि भन्या जस्तो लागदछ भनि लेष्याका कुरालाई बढिया लेष्या छौ जगा जगालाई चाहिन्या षर्षजाना रसद गैह्रको वन्दोवस्त वांधी दोश्रा लम्बरमा चैत्रका दिन १३ जांदा श्रीनाथ १ देविदत्त १ पुराना गोरष १ ज्मा पल्टन ३ ली श्री भाई जनरल जगत सम्सेर जङ्ग कुवर राणाजी कर्णेल उमाकान्त साप-कोटालाई केरु तर्फ पठाई पठाउन्या काम गर्छु. केरुतर्फ जान्या फौजलाई वैशाषका १५ दिन जांदासम्म झुगादेषि नवढनु कुति तरफ गयाका फौजले भैरव लंगुर ननाघनु भन्या उदि पठावा ताहासम्ममा भोटवाट अघिको हाम्रो कुरु कुति कुरुर घाट सांध र जुमला तरफ सिष आउन्या वांटो थुनाई ताकला र सांधर २ करवर रुपिया दिधा सलुक गन्या भन्या हाम्रा फौज फिरि आउन्या छ ताहा-सम्ममा भोटवाट घा सलुक गरेनन् भन्या हाम्रो फौज थपियापछि घासलुक गन्यो भन्या पनि मान्या छौन आफूहरूले भोट गोर्षा मिलुन भनि भरिसक्य गर्नु भयो थ्यो आफूहरूको भय नराषि षर्चरि तिरिवन्या हाम्रा रैयतलाई मारि चौरी असवाफलुटि लैगयापछि सहन सकेनौ लडछौ श्री ५ वादसाहका हकलाई र हामी आँखाले पनि हेर्न सकतौन हात जोरिनुह्याका छौ चिनिया सिपाहि ताक्या कुकुरसंग पनि हाम्रो लडन्याको सामर्थ छैन. चिनिया सिपाहिहरू भोटका फौजमान रहन फरक

गरि वक्सनु भया बढिया होला भन्या व्यहोराको ह्यास-वा अम्बालाई पनि लेषि गयो. भोटका सेठा काजि पनि टिगरिमा आयो मन्डन् म पनि सबै चाजो मिललाई भोट लेक्या डवल गर्छु बुझि पछिल्ला लम्बरमा जान्या काम गरला. वन्याका पिपामा जाहावाट लेषि गया वमोजिमको षजाना नम्रटाउदा पिपा १ मा भोलि समेतका गठा ३२ पत्थर ३२ का दरले महताप समेत पठाउन्या तजविज वेस गन्या छौ. तेहि तजवीजसंग श्री वरष पल्टनका साविक र श्री सम्सेरजंग पल्टनका पिपा पलासि ज्मा गरि पठाउन्या काम गर्नु सायेतका पुजि वमोजिम जाहावाट लेषि गयाका सबै चाहिन्या. कुराको ताकिता गरी पठाउन्या काम गर्न तिमि जान्यै छौ. कामको जरुलि पदां केटाकेटिका गहना पंडित दिनानाथ पाध्या मार्फत वाधा राखि सात हजार रुपिया ली ज्मा दश हजार रुपिया कपतान अम्बरसि कुवर राणाजीलाई पठाई दिन्या काम बढिया भयेछ ति वंधक राषि लीयाका ७ हजारको सुन तिमिलाई लागन्या छैन सुन समेत भनि होला ११ साल चैत्र सुदी २ रोज २

चैत्र सुदी ३ रोज

तस्तै वखतमा श्रीप्राइममिनिष्टरका हजुरमा मेजर कप-तान भैरववहादुर पांडे सुवा धनसुन्दरले चह्राई पठायाको सुवा चेतनाथ पाध्याले ताहा जंगि काममा रहि कामकाज गर्दा आफनु टिमुन्या गोदाममा दाखिल गर्न पन्या रसद नपुन्याई गोदामवाट रुपिया २६॥ र. रसिद लियाको ठहर्दा आफु हाकिम भै गोदाममा पुन्याउनु पन्या रसद नपुन्याई रुपिया समेत फिर्ता गराई ५१४ रुपिया जरीवाना भया हाकिम भै यस्तो काम गर्नालाई येसभन्दा पनि ज्यादा हुन्या छ. सो बुझि बहुते षवदीरिसंग काम गर भनि सिक्ष्या पत्र मेहरमानगिका अर्थ गरी परवर सुवा चेतनाथ पाध्याले वेइमान गन्याको हामीले बुझेने मात्र तहकित गर्न लाग्यौ. विरां भै नवोलन्या भया हजुरका दर्शन पाउन्या मात्र विति चह्राउला भनि रह्याका थियौं. हाम्रा भाग्यले श्री कांछा जनरल साहेव बाहा पाउलागनु हुंदा सुवा चेतनाथ पाध्याको वेइमान गन्याको विति चह्रावा छौंथ्यौ. हजुरमा जाहेर भै सजाय भयाको

कृपापत्र पनि वकसीस भै आइपुग्यो. हामीहरूका अर्थ बुद्धिले भेटायासम्म गरि इमान नछोडी मजि बमोजिम भर मगदुर गरी तहलमा छौ विवेक मेहरमानगी हजुरवाट रहेछ. जो मजि शुभम्-

चैत्र शुदि ३ रोज

श्री महातारी साहेववाट श्री जनरल वद्विनरसिंह कुवर राणाजीके लेखि गयाको श्रीफ हजुरका आशीर्वादले र श्री प्राइममिनिष्टर दाज्यैज्यूका मेहरवानिने मात्र काम चल्योको छ. भनि लेष्याका कुराज्याई काम कुरा गर्दा श्री ज्येठा नानीका सीक्षा बमोजिम गर्नु र सबै कुरालाई बढीया हुनजान्छ भौ श्री माहिला नानी ३ पल्टन ली केर तरफलाई सायेत गरी वालाज्यू वस्न गया भन्या कुराको विस्तार अघि लेखि पठायाका पत्रले बुझ्या हौ. अवर श्री कान्छा नानी जनरल जगतसंसेर जङ्ग कुवर राणाजी र कर्णेल उमाकान्त सापकोटा. श्री नाथ पुराना गोरख देविदत्त पल्टन ३ लि चैत्रका १३ दिन जांदा आहावाट सायेत गरि केर तरफ जान्छन् नयां गोरख पल्टन र नीज पल्टनका पगरीहरू दोलषाका अम्बलमध्ये लामा वगर वुलु भन्या जगावाट टिगरि मजिक पछै भनि तेस ठाउंमा रसद जमा गर्ना निमित्त येहि मैह्लाका १३ दिन जांदा विदा भै हिडछन अरू विस्तार जो परि आउला लेखि पठाउदै गरिएला शुभम्-

चैत्र शुदि ४ रोज ४

यसै वखत श्री प्राइममिनिष्टरका हजुरमा श्री मिनिष्टर जनरलवाट चह्राई पठायाको टिमुन्वावाट रसुवाको सांघु तरि श्री जगनाथ श्री गोरखनाथ वस्याको ठाउंमा पुग्यो कोष १ रहेछ. आहावाट प्याड फेदी सवाकोस रहेछ आहा वसि ३ कोषसम्म वाटो बनाई येकै दिनमा जाउला फेरी उहि डवलसंग बढन्या काम भरीला पानसै षोलाका मानिस षाम्सा म्वाम्दीले जमा गरि झारालाई सकदो रहेन छ सिपाहि पठाउदा र केहि विहुत गला भन्नाले पठाउनु सक्याको छैनौ यसै डाकदा भन्या ३०।४० मात्र जमा हुन्छ. तेलिे काम चलेन केरुग्याहरु कोहि आयाको छैन ६ पनि २ पाहाडीया हैजरको १ जमा घांज्यान ३ पनि पठाइ वकस्या बढीया होला. गोला भन्या वारुड ३३

मुरी चाहिन्यामा १२ मुरि मात्र आयाको रहेछ वाकि ३१ मुरि पनि पठाई वकसनु होला. मेजर कपतान सतासम षतीले ल्यायाको तोपको षजाना गोलंदाज रसुवाको सांघुमा राष्या बढीया होला भन्या जस्तो मेरो चित्तमा लाग्छ तजवीजमा ठहर्न्या पठाई वकस्या जावस ताहावाट भर्ना नमायाका पिपा २२२ भागयाका ३४ जमा ३५५ छन सुवेदार अमान षतीसंग रष्याका पिपामध्ये नउठन्नाको भारी उठन्या गरि चाहीदो लग्या सुवेदार अमान षतूले आजसम्म काजकाम वेस गन्याको रहेछ मैले पनि इर्नलाई सांघु १ ले निर्वाह हुन्या छैन फडक्या पनि हाल भन्या उदि दिवा वाटो काहिकाहि विग्याको रहेछ फेरी सवुज हुलाकि पनि ठिक ठिक बडा बडामा पन्याको रहेन छ त्यो तजवीज गरि राष भनि इर्न सुवेदारलाई उदि दिवा सुवेदारले तजवीज गरि विन्ति चह्राई पठाउनन् सो माफिक गरि वकस्या जाला म आहा रसुवासम्म आइ पुग्या षाम्सा म्वाम्दीलाई पानसै षोलाका रैती सबै जमा गर्नु भन्या उदि दिदा २५।३० लाई जमा गर्नु पनि जुलुम हुन्छ भन्या मैले आहा पानसये षोलाका मानिसलाई काम लाउनु भनि सुवेदार अमान षतूलाई उदि दिवा हजुरवाट जो मंजुर पछै यसलाई केही सनद पत्र छैन सनद पत्र गरि वकस्या जावस मंजुर परेन भन्या अरुलाई पठाई वकस्या जावस रसुवा देवि केरसम्म हामीसंग आयाका पिपालाई वाटो बनाउनलाई जान्छु मुदत पछिलाई वाटो चाहिन्छ भन्या बनाउनलाई वकस्या जावस हामीले बनाउ भन्या ढील हुन्या छ कोन्या २ भर्ना भै आया छन् १ कोक्क ठहरी तही आयाको छ १ को र भाई श्री जनरल जगतसंसेर जङ्ग कुवर राणाजी थाई छन्. त्यो थामिया र षोसियाको सुवेदार अमान षतूलाई १ चिठी पठाई वकस्या जला शुभम्-

चैत्र शुदि ४ रोज ५

श्री प्राइममिनिष्टरका हजुरमा श्री मिनिष्टर जनरलवाट चह्राई पठायाको यो वाटो आयाको रहेछ भन्या षोजदा फेला पन्या पत्री चह्राई पठाउन्या काम गहला केरका श्री च्यांयासि देवता उठाई लग्यो भन्या अस्ति विन्ति चह्राई पठायाको हो. अवर फेरी रामनारानले र हाआ

चेवाले ल्यायाको षवर श्री च्यांग्रासि देवता पनि ल्याइ राख्यो केही घर दुनियालाई तसल्लह गरि सिकाये छ लामाले र चिहंले रामनाराणले चह्राई पठायाको चिठी बेजिस चह्राई पठायाको छ. जाहेर होला प्यांग्राउका रैतहरू भाग्याका रह्या छन् तिबलाई तसल्लहलाई केही रुपिया इनाम पनि दिजा षाम्साग्वाम्दी पनि आज आयो भोलि तेस्लाई पनि केरं पठाउन्था काम गहंला मुकाम रसुवा शुभम-

षाममित्तका पूजि र चिठीको नकल

षायि माना कुवां तुला ढकमा छाप लाउन्था टक पठाई वकस्या जावस् भजितका भाउले मोहर चह्राई पठाउला हजार वाह्रम रुपियाको पैसा पठाई वक्सनु होला बाहा चलनलाई पैसा रहेन छ दुनिजालाई चलन चलाउन पनि पछि उप्रान्त बाहाको हाल सुरत बुझदा केरंको ढेवा चेटु दुई पनि काये भन्याका गुम्बामा गयाका रह्याछन्. केरंमा आई पुग्दा चेटु अघी आई पुग्याको रह्याछन् म केरं पुग्या पछि ढेवा पनि आउपुग्यो. ल्लोपा लामा पनि उषीको गुरुको घ्याङ्मा देउताको दर्शन गर्न गयाका रह्या छन् म केरंमा पुगि वित्तिकै टिमुन्या केलिन्देन र हामि दुई जना उनिहरू वस्याका ठाउंमा गै चेटु ढेवा ल्लोपा लामा तिन जना जम्मा गरि हामीले च्यांग्रासि देवताका कुरा चलाउदा हामीले थुन्याको छैन पूजाहारीहरूले हुल मूलमा देवताको आलमाल हराउला भनि थुन्याको भन्यो र उसो भन्या हामीहरू सबै जाउ र देवताको दर्शन गहं ढोका षोलिदेउ भन्दा चेटु ढेवा ल्लोपा हामीहरू प्रजाहरू सभैत जना सये यक गै देउताको दर्शन पायो. अघीको बढिया माल भन्या केही देखियेन हजुर सवा दिन हुज्याल-सम्म माझाको ढोका षोलि दुनियालाई दर्शन दिनु हजुर आहा सवारी भयापछि मजि वमोजिम काम गहंला भन्या आहावाट ल्लोपा लामा र चेटु दुई २ जना पंचमिको दिन टिगरि तिर हेर्न आयो. माथितिरको षवर केरंको मुखिया जना ३ गै आई पुग्यो र तिहंहरूसित सोधदा टिगरिमा टिगरिको ढैवु १ ल्लासावाटा आयाको ताना-सजु भन्या ढेवा १ पुगि आयाको छन् टि गरिमा अघी-

देखि भयाका सिपाहि वाहेन छैन भन्छन् फेरी मितवाट हाल सुरत बुझदा ल्लासाको सेठा काजि टिगरिवाट ५ दिनका वाटा ल्लिचि भन्याका गाउंमा वसि सिपाहि वटुली वस्याका रहेछ ल्लासावाट आयाको च्यांग्रावा भन्या कप-दाँर टिगरिवाट ७ दिनका वाटामा डस्मरि भन्या जगामा वसि लस्कर वटुलन्या काम गरि वस्याका रह्याछन्. अरु भोटचाहरू कोहि आयाको सुनिदैन. बाहा केरंका रैति वन-मा भागि गयाकाहरू कति फकि आयो कति आउदैछ फेरी बाहाको चौपायाका हाल सुरत बुझी भेदा च्यांग्रा लीं सप्तमीको दिनमा हजुरको चरणमा आइपुग्यौला शुभम्-
चैत्र सुदि ४ रोज ५ मा

श्री प्राइममिनिष्टरका हजुरमा सुवा इश्वरीप्रसाद अर्ज्यालले चह्राई पठायाको सुवा चेतनाथ पाध्याले टी-मुन्या गोदाममा वसि कामकाज गर्दा आफनु टिमुन्या गोदाममा दाबिल गर्नुपर्न्या रसद नपुन्याई गोदामवाट रुपिया र रसिद ल्यायाको ठहर्दा आकु हाकिम भै गोदाम-मा पुन्याउन्था रसद नपुन्याई रुपिया र रसिद लिन न-जान्या वापतमा १२ सालका बाजिलाई घारेज गरि विगा-का रुपिया स्पेत फिर्ता गर्राई मोहर रुपिया ५१४ जरिवाला भयो भनि लेखी वक्सी पठायाका पत्रले मालुम गरि सिर चह्रायुं. सुवा चेतनाथले श्री ५ सरकारका निमक पाई वेइमान गरि आफना घरका रसद बुझाउन पर्न्यामा रसद नबुझाई रसद रुवैया लिया वापत जरीवाना भयाको बहुत मुनासिव हो. दयावारी होइ वक्सनु हुनाले साह्रै निगाह राधि वक्सनु भये छ. बाहा हामीहरूका बुद्धिले र पहुचले भेट्यासम्म भर मग्दुर स्वाहार संभार गन्याकै छौं काम हो केहि चुक अचुक हो भन्या छेमा राधि वक्सनु पछि श्री फण्वामिददेवि अर्ति दाता अर्को कोहि छैन. अर्ति वमोजिम म चल्याका छु. बाहाका षवर चैत्र वदी ११ रोज ४ का दिन सायेतका कागज वमो-जिम घडि थापि सिवानाका फलाम सांघु तरि प्रस्थान गन्या फलाम साघुका लडादेधि ५० कदम पुढो गै बढाई गरि षलंगा तहि पन्यो १ पट्टिको सप्तविजन् षासा जान्या वाटोमा षलंगादेधि ५० कदममा विकट रह्यो. षलंगादेधि ५० कदम माथि गैलापतान जान्या वाटोमा विकट रह्यो

१ पट्टिको दाहारि मा निसानसंग रह्याको छ। चैत्र वदि १३ रोज ६ का दिन श्री कम्पाण्डर कर्णेल साहेव विर्गे डियर कपतान मेजर कपतान लिस्तिमा आइपुग्नु भयापछि अडाअडा मालडा पार वस्न्या षासा गै वस्न गया। रसद पनि पल्टन गैह्लाई १०।१० दिनको सामेल गरि दिज्यु अरु ८।८ पाथिका दरले वोरामा भारी हाली तयार गरी राख्याको छ। मकै पनि भुट्टि सकि केही सातु पिह्नी यो केही पिह्लाउनु छ षासा छोस्यां कुतिको रैतान ६०।७० घर हामीतिर आयाकालाई मुचुलका लितहीथा मिदियाको छ षानावार मन्थी भनि कराउछन् षासाका रैतिहखे हामी पिछ्याछौ भनि निसानमा वोका २ दि पूजा चाहाया शुभम्—

षामभित्त पुजि

श्री कम्पाण्डर कर्णेलवाट रसद चलाउन्त्या। विर्गेडियेर मेजर कपतानलाई अडा वाधी दिनु भन्त्याको वमोजिम तपसिलका सिपाहि पिपा अलासि—

तपसिल

- लिस्ति अडा १ के पट्टी—
- धारा पानि अडा १ के पट्टी—
- दुगुना अडा १ के पट्टी—
- भैरुं कुड्या अडा १ के पट्टी—
- कोदाहारी अडा १ के पट्टी—
- भैस्या अडा १ के पट्टी—

चैत्र शुदि ४ रोज ५ मा

श्री प्राइममिनिष्टरवाट श्री मिनिष्टर जनरललाई लेषि गयाको अम्बाले लेष्याका चिठीको नकल र अम्बालाई लेषि गयाको मसौदाको नकल आइपुग्यो मुनासिव लेषिये छ भन्त्यार रामनारानले ल्यायाको केरुको षवर सहित जो भयाको विस्तार लेषि पठाउन्त्या काम वढिया गन्थ्याछौ षाम्सा-म्वाम्दीले लियाको मोहर दस्षत आफैसंग राष्याको रहेछ। यसलाई मानिससाथ गरि केरु पठाई दिन्त्या होकि हामीसंग साथै लैजा हो भनि लेष्याका कुरालाई हाम्रा देवा षाम्सा

म्वाम्दीलाई मानिससाथ गरि केरु मा पठाई दिनु भोट तरफ चेवा पठाउनु भन्त्या हजुरका दस्षत आउंदा पठाया-को छैन भनि लेष्याका कुरालाई षवर वुझदै रहनु पछै। भोट तरफ षवर वुझनु पठाई लेषि पठाउन्त्या काम गर्नु हाम्रा येस्तरफ भोट तरफवाट चिवा चर्चा गर्न नपावस कोही आयाको फेला पन्थ्या भन्त्या पक्की राषनु। येस्ता कुरा-को षवर्दारी हुसियारी राषि काम गर्न तिमि जान्थै छौ। अघि केरु तरफ गयाका अफिसरहखेले लेष्याका षवरका विजिनिस् चिठी २ पठायाछौ आइपुग्यो वाटो भन्त्या आहाको विकटका हातक विन्ति गरुं मेजर कपतान षता-राम षत्रीले पनि खुपै मिहेनत गरी वनायाको भन्छन्। तर यो वाटो फेर्न वनाया हजुर पाव लाम्दामा निसषरान हुनन् कि भन्त्या झै लाम्छ भनि लेष्याका कुरालाई वढीया लेष्या छौ वाटो वनाउनलाई श्री सैहनाथ पल्टन र चाहिन्या सराजाम स्मेत लि मेजर कपतान सत्ताराम षत्री आहावाट आउन्त्या छन् ताकिति गरि वनाउन लाउन्त्या काम गन्थ्या वढीया होला ४ लम्बरका चिठीमा सिपाहि-हखका हतियार मुडा काटन्त्या र मानिस काटन्त्या येके रह्याछन् र मुढीयाका छन् ४।५ कामीलाई सान्स्मेत दिपठाई वक्स्या वढिया होला भनि लेष्याका कुरालाई पल्टनपिछे सान्स्मेतका आरत गयाके छन् तस्ले पुग्दैन भन्त्या फेरी पठाई दिन्त्या काम गरियेला षडीवाल आई पुग्याको छैन भनि लेष्याका कुरालाई मैह्लाका ४।४ रपिवा दर्जा हादि ४ जना षडीवाल पठायाको आजका ८ दिन भयो आई पुग्ला। ह्लासाका अम्वावाट आयाको चिठीका नकल र गयाका जवाबी मसौदा पठायाको हो पुगेछ वढिया भयेछ झुगाभा कयेद गरि राष्याको लामा स्वास्नी स्मेतलाई मान्यो भन्छन् भनि षवर ल्याउन्त्या केरुग्याहरु जना ४ लाई चावल पाथि ६ वक्स दिया भनि लेष्याका कुरालाई वढीया गन्थ्या छौं। लामा मान्योको कुरा आहा पनि तैस्तै सुनिन्छ तहकित हो होइन वुझनु। सेठा काजि टिगरिमा आई हलचित्तुमा दाकि पठाया र मगत्रा भन्त्या रामसुन्दरले मलाई लेष्याका चिठीमा रहेछ। तिमि-लाई लेष्याको चिठी पठाई दियाको छ तैसैले विस्तार वुझीयेला पश्चिम तरफका रैति गैहले ल्यायाका रसदका

कुरालाई आहावाट पनि ताकितिको चिठी लेखि कप्तान भैरववहादुर पाडे सुवा धनसुन्दरहरूलाई लेखि गयाको छ ताहा तिमिवाट पनि ताकिति हुन्यै छ रैतिहरूको विग्रन पाउनुया छैन भन्या मलाई निश्चय छ च्यांग्रासि देवताको पूजा चलाउन लाउनुया काम बहुत बढिया गन्या छौं. केहंग्या भोटचाहरूलाई वाटो बनाउन लाउदा दिन १ को २ माना चावल दि वनाउन लाउनुया काम गर्नु महताप पुग्दैन भन्या कुरा श्री भाई कम्याण्डर इनचीफ जनरल कृष्णवहादुर कुवर राणाजीलाई लेख्याका रह्या छौ पल्टन तोपलाई पुग्या अंदाजसित गयाको होक्या उसले पुगेन खोलि लेखि पठा. शुभम्—

चैत्र ४ शुदि ४ रोज ५

श्री प्राइममिनिष्टरवाट मेजर कप्तान महारुद्र षतृके लेखि गयाको भिमफेदी गोदाममा रह्याको रसदका भारी झारालि लगाई वेमाष गरि. किट्यानि अडामा पुग्यो भन्या र धर्मनारान मार्फत आयाका पाल किला साभि धागो मोरंवाट आयाको थैला १२५० स्मेत आयेछ. बढीया हो. त्यो आयाको पाल डोरी किला साभिथैला गैह्र आइ पुग्याको. बराबर यस्तरफ चलान गर्दै रहनु शुभम्—

चैत्र शुदि ४ रोज ५

तस्तै विचमा श्री प्राइममिनिष्टरवाट मेजर कप्तान भैरव-वहादुर पाडे प्रोहित चतुर्भुज दत्त अर्ज्याल सुवा धनसुन्दर-लाई लेखि गयाको. ताहा तिमिहरूले रसिद भर्दा रसिद गर्दा रुपिजा दिदा बराबर दिदा रह्यान छौ. रैतिहरूका अनाज भर्नामा भन्या. तुरन्त भन्या रसिद भन्या ३५।४० दिनसम्म नदिन्या. पछि दिदा मार. लाटागाडा रैति येति उति भनि थाहा नपाउनुया रसिद पाउनुयालाई जुलुस भयाका ४ रुपिया दिन्यालाई १ रुपिया पनि थाहा नपाउनुया रहेछ. यो मैले विचार गरिहेन्या. कसैलाई थाहा रहेनछ. नेपाल्यालाई भन्या. भरी पनि चाडो दिन्या. रसिद पनि चाडो दिन्या. कालि पारकालाई भन्या ढिल गन्या रहेछन् भन्या बेहोरा. श्री भाईमिनिष्टर जनरलवाट लेखि आयो तस अर्थ रसद लाउनुया रैतिहरूलाई जौन

बखतमा त्याई पुन्याउछन् उसै बखतमा तुरन्त भरि रसिद रुपिया दिनु. यैस्तै गरि ४०।३५ दिनसम्म ढिला गरी रसिद भर्न र रसिद दिन लाग्यो र ढिल हुन गयो. रैतिको नालिस आयो भन्या तिमिहरूलाई भारि सजाय होला. सो बुझि ताकिति गरि रैतिहरूलाई चाडो उम्काउनुया काम गर्नु शुभम्—

(५१) चैत्र सुदि ६ रोज ७ मा

श्री ५ सर्कारमा विदा भै रवाना भयाका—
दिन घट घडि ११ पला ४५ जांदा श्री पुराना गोरखादेवि दत्त श्रीनाथ पल्टन ३ केरु तरफ रवाना हुनालाई श्री ५ सर्कारमा विदा भयाको सायेत—
रात्रिगन घटि १३ पला ४२ जांदा रवाना भयाको—

श्रीनाथ कंठू—	१ को
मेजर कप्तान सम्सेरसि—	१
लेफटेन दीर्धमान षत्री	१
कप्तान सेवक राम थापा—	१
अजिटन दरीया वसि षत्री—	१
सार्जनसेर वजीरसि थापा—	१
लैन. रत्नविर षवासु—	१
निसान—	२
सुवेदार—	१०
कम्रेल ज्मादार—	१०
नाल—	५११
वानादार—	६

पुराना गोरख पल्टन—	१ को
मेजर कप्तान रामु आले—	१
कप्तान चतुर आले—	१
लेफटेन आसविर आले—	१
अजिटन जैइथ थापा—	१
लैन. रणकेशर थापा—	१
निसान—	२
सुवेदार—	१०
कम्रेल ज्मादार—	१०

नाल-	५११
वानादार वादसाही वाजा-	३२
<hr/>	
देविदत्त पल्टन-	१
मेजर कपतान सुमेदसि कवर-	१
कपतान सिव संबर पाध्या-	१
लेफटेन कासिराम कुवर राणाजी-	१
षरीदार गोविन्द पाध्या-	१
राइटर उदयानन्द पाध्या-	१
अजिण्टन रत्नसि देउजा-	१
लैन. रणसुर अधिकारी-	१
नीसान-	२
सुवेदार-	१०
कम्रेल ज्मादार-	१०
नाल-	५११
वानादार-	६

चैत्र सुदी ७ रोज १

तस्तै वखतमा श्री प्राइममिनिष्टरका हजुरमा. श्री मिनिष्टर जनरलवाट लेखि चह्राई पठायाको चैत्र सुदि ६ रोज ६ मा तोप पल्टन असवाफ स्मेत गरि केरु दषल मर्न्या काम गन्या. बाहाका रैयत भलाआदमी लामा महाजनहरू आई भेट पाता रुपिया राषि हामी शरण पिछामा आयौ भनि सेतो झंडा ली आयेर वेस गन्यौ. हामीलाई पनि श्री प्राइममिनिष्टरवाट सरणमा आउन्या दुनियालाई षातिर गर्नु भनि मजि भयाकोछ भन्युं अवि तिमीहरूले जो तिरो भरो गन्याको छ उसमा आधि तिर्नु भनि मजि भयाको छ भनि सुनाउदा बहुत षुस भया. केरुका जिल्लामा गाउ कति छन् भनि सोध्याउदा गाउको नमेसि हाओो डैवा स्मेत राषि लेषि दिया. फत्यम मारष-को वढाई श्री भैरवनाथ श्री जंगनाथ तोप वम् स्मेतले १ फेरा फयेर गरियो. महतापका कुरालाई मेजर कपतान जसधीर सि वस्न्यात कपतान धवकल थापाले अलिक षुग्या छैनन् भन्दा विन्ति गरि पठायाको हो. केही गाउंका मुषिया लामाहरूले मलाई राष्याको भेट षाता रुपिया

गाउंगाउंका तपसिलको कागज चह्राई पठायाको छ. हामी मेजमानि ल्याउछौ लिववसनु पर्छ भन्याथ्या. मैले ल्याउनु पर्देन लस्करलाई आड् वनाउनलाई हारगुहार दिया हुंछ. भन्दा षुसि भै हामी कैल्ले देषि आउं भन्यो र भौलिपसिदेषि हाजीर हुनुपर्छ भन्दा हवस भनि गया. आड वनाउनलाई हजुरवाट मजि भयाका ठाउंमा. हामी सर्वका तजवीजले वनाउनलाई झुगा र ह्लासा तरफवाट आउन्या वाटो हान्न हुन्या गरि वनाउन उदिदिवा. केरु सहरका अर्थलाई लामु मैदान छ चार पाट्या छैन. हिउं र चारै तरफका घेरा परि हेमालको फेदीमा सहर रहेछ. रसद इनलाई वोकाउन भनी मजि भयाको हो इनलाई रसद वोकाउदा ज्यालाको दरवन्दी रहेनछ. अब दरवन्दी वाधी ठेगाना गरि विन्ति चह्राई पठाउला मुकाम केरु शुभम्-

५२	तपसिल	
केरुका जिल्लाको गाउ	ज्मा-	२५
केरु-	१ ठुङ्सा-	१
लाङ्जु-	१ डां	१
लेन्डीडो-	१ षपडि	१
गोहोले-	१ ब्राङ्गाङ-	१
मल्ले-	१ पाड पोछे-	१
सिक्थुङ-	१ लवि-	१
को	१ ड्यां-	१
पोङ-	१ प्याङ-	१
धिवु-	१ डोलवु-	१
छोङ-	१ पोङसि-	१
मागल-	१ छुयाङ-	१
नबास्व-	१ नजान्हुय-	१
राहमा-	१	

ताहापछि श्री ५ बुडा महाराजाका हजुरमा श्री मिनिष्टर जनरलवाट लेखि चह्राई पठायाको चैत्र वदि २ रोज २ का दिन हजुरमा विदा भै श्री प्राइममिनिष्टर यानका अँन वमोजिम पल्टन टोप लस्कर स्मेत ली चैत्र शुदी ६ रोज ७ का दिन हजुरका प्रतापले केरु सहर दषल भयो मुकाम केरु शुभम्-

यो षवर आउदा गौडा गौडाका मालिकका नाउमा चिठि लेखि जांदा गौडा गौडामा वडाइ भयो जाहा पनि २१ तोपको सलामि भयो—

५३ चैत्र सुदी ८ रोज २ मा

चैत्रका १५ दिन जांदा गठघटि १५ पला ६ जांदा श्री	
नबा गोरष पल्टन श्री ५ सर्कारमा विदा भै लामवगर	
तरफ रवाना भयाको—	
मेजर कपतान हरिमान सिं वसन्थात—	१
कपतान बलबहादुर पाडे—	१
लेफटेन अम्बरबहादुर भंडारि—	१
राइटर बलभद्र पाध्या—	१
अजिटेन फत्यसि षत्री—	१
लैन भक्तविर घर्ती—	१
सुवेदार—	१०
नीसान—	२
कम्रेल जमादार—	१०
नाल	५११
गोबंदाज—	१२
वानादार—	६

तस्तै वषतमा श्री प्राइममिनिष्टरका हजुरमा कपतान नरध्वज कार्किले चलाई पठायाको ह्लासावाट आउन्त्या दु आङ नामग्याल जाहावाट विदा भै आफ्ना साथका मानिस स्मेत ली आयाको छ येसलाई सरासर जान देउ अरु ह्लासा डिगर्चा टीगरि भोट तरफवाट चिठी पत्र ली जाहा भेट गर्न आउन्त्याहरूले सेती धोजा घुमाई आउन्त्या वकिल हुन् तिनिहरूलाई वदुकतिर कमान् भाला वछाँ वाहेक च्यापसा ली आउन्त्याहरूमा २५।३० जनासम्म आउन दिनु यस्ता रीतसंग आउन्त्यालाई फौजमा जस्ले हतियार चलाई काटौला मारौला कुटौला बाधौला पाता फर्काउला माल असवाफ गैह्र लुटौला तेस्ता मानिस जंगी ऐन बमोजिम काटीयौला ति सेना धोजा लि आउन्त्याहरूलाई षातिर त सल्लह गरि जाहा आउन भनि आयाका-लाई चाहिन्या कुराको बन्दोवस्त गरि जाहा पठाई दिनु

ताहा तिमीहरूसम्म आउन्त्यालाई षातिर त सल्लह गरि उनिहरूले गन्याका कुराका मुनासिफ जवाव दी विदा गरि पठाउनु भनि लेखि आयाको सिर चह्लाच्युं. ह्लासावाट आउन्त्या इआङ नामग्याल जाहावाट विदा भै आफ्ना साथका मानिस स्मेत ली आयाको छ येसलाई सरासर जान देउ भन्या मर्जि माफिक षुवुको वाटो गरि आउन्त्या-लाई सरासर जान दिउला अरु ह्लासा डिगर्चा टिगरि भोट तरफवाट चिठीपत्र ली जाहा भेट गर्न आउन्त्याहरूले सेती धोजा घुमाई आउन्त्या वकिल हुन् तिनिहरूलाई वदुकतिर कमान् भाला वछाँ वाहेक च्यापसा ली आउन्त्या-हरूमा २५।३० जनासम्म आउन दिनु भन्या मर्जि माफिक वाटाको सहि सम्भार राषि हजुरका चरणमा पठाई दिन्त्या काम गरंला सेतो धोजा लियाको तिरक मान भाला वछाँ लियाको २५।३० मानिस देषि पनि वढता आयाकालाई बुझि हजुरमा अजि चलाई पठाउला र मर्जि आया माफिक गरुला ताहा तिमीहरूसम्म आउन्त्यालाई षातिर तसल्लह गरि उनिहरूसंग गन्याको कुराको मुनासिफ जवाव दि विदा गरि पठाउनु भन्या मर्जि माफिक बुद्धिले भेट्टायासम्म षातिर तसल्लह गरि राजि षुसि विदा गन्या काम गरंला शुभम—

चैत्र सुदी ८ रोज २ मा

ताहापछि श्री प्राइममिनिष्टरवाट श्री मिनिष्टर जनरल लाई लेखि गयाको टिमुन्यावाट रसुवाको सांघुतिर जंगनाथ गोरखनाथ पल्टन वस्याका ठाउंमा पुग्यौ. कोस १ रहेछ. जाहावाट प्याङ्के दो सवा कोश रहेछ. जाहा वसि ३ कोससम्म वाटो बनाई येक दिनमा जाउंला फेरी उहि डवलसंग वढन्त्या काम गरंला भन्या विस्तार स्मेत लेखि पठाउन्त्या काम बहुत वढिया हो. पान सये षोलाका मानिस षाम्साग्वाग्दीले जमा गर्न सकदो रहेनछ. सिपाहि पठाउ भन्या केहि विहुत पर्न जाला भन्नाले पठाउन सक्याको छैन येसै दाकदा भन्या ३०।४० मात्र जमा हुन्छन् तेतिले मात्र काम चल्दैन भनि लेष्याका कुरालाई अरु कुराको विजाबी विद्दत केही नगर्नु भनि सिपाहिलाई उदि दि पान सय षोलामा सिपाहि पठाई झारा गरि वाटो बनाउन लाउन्त्या काम गर्नु. त्यो भेटियाको लेषनु पर्छ.

छ पनि २ पाहाडीया हँजरको १ ज्मा घां ज्याल ३ पनि पठाई वकस्या वढीया होला भनि लेष्याका कुरालाई घां ज्यान ३ पनि पठाई दियाको छ पुग्ला गोला भरन्या वारुदमा १२ मुरि आयाको रहेछ २१ मुरि पठाई वकस्या जावस् भनि लेष्याका कुरालाई पठाई दियाको छ मेजर कपतान सताराम पतुले ल्यायाको तोपको षजाना र गोलं दाज स्मेत रसुवाको साघुमा रह्या वढीया होला भन्या मेरा चित्तमा आयाको तजवीजमा ठहन्या पठाई वकस्या जावस तहवीज मान ठहन्या नपठाई वक्सनु हवस् भनि लेष्याका अर्थ मेजर कपतान सताराम पतुले लग्याको तोप रसुवामा राषन्या तजवीज वेस गन्याछौ ताहा रसुवामा राषन्या काम गर्नु ताहावाट भर्ना नभयाका २२२ भाग्याका ३४ ज्मा पिपा जवान २५६ छन् सुवेदार अमान षत्रीसंग रह्याका नउठ्याको भारि उठन्या गरि चाहीदो लग्या भनि लेष्याका अर्थ भारी उठन्या गरि सुवेदार अमान षत्रीसंग रह्याका पिपाहरूलाई वोकाई लैजान्या काम वढीया गन्या छौ १ सांघुले निर्वाह हुन्या छैन फर्क्या पनि हाल भनि उदि दिन्या काम वढीया गन्याछौ सुवेदारवाट तजवीज गरि विन्ति चह्लाई पठाउनन्. सो माफिक गरि वकस्या जाला भनि लेष्याका अर्थ सुवेदारले तजवीज गरि विन्ति गरी पठाउनन् उसै माफिक जो गर्नु पर्न्या कुराको वन्दोवस्त गरि पठाई दिन्या काम गरियेला षाम्सांम्बाम्दीलाई पान्सये षोलाका रैयति सबै ज्मा गरि ल्या भनि उदि दिन्दा २५।३० लाई ज्मा गर्नु पनि जुलुम हुन्छ भन्या मैले जाहा षानसये षोलाका मानिसलाई काम लाउनु भनि उदि दिना. येसलाई सनत पत्र छैन सनद गरि पठाई वकस्या जावस् भनि लेष्याका अर्थ अघी वाटो सांघु झारा गरि वनाउन लाउनु भनि सनद पठायाको हो. फेरी पनि पठाई दिन्या काम गरीयला कोत्या २ भर्ना भै आया १ को चुक ठहरी ताही आयाको छ १ को र भाई श्री जनरल जगतसंसेर जङ्ग कुवर राणाजी याही छन्. त्यो थामिन्या र षोसिन्या सुवेदार अमान षत्रीलाई लेषि वकस्या जावस् भनि लेष्याका कुरालाई त्यो कोट्याको कुरा भाइ जनरलसंग वृष्ठी सुवेदारलाई लेषि पठाउन्या काम गरिएला ६ लम्बरका चिठीमा च्यांशासि देवता पनि ल्याइ राष्या केही घर दुनियालाई पनि तसल्लह गरि

झिकायेछ लामाले र चिटुले रामनारानले चह्लाई पठायाको चिठी विजिस चह्लाई पठायाको छ. प्याङ गाउंका रैतिहह भाग्याका रह्याछन् केहि आया तिनका तसल्लहलाई केहि रुपिया पनि इनाम दिना भन्या विस्तार वढीया लेष्या छौ लामाले र चिटुले लेष्याको भोट्या अक्षरका चिठी २ र रामनारानले तिमिले लेष्याको विजिनिस चिठी १ आई पुगि सबै विस्तार वृद्धियो. लामाले लेष्याको चिठीका उतारा हाल पठाउन्या ठहरीयन. चिटुले लेष्याको चिठीको जवाप श्री कम्याण्डर इन चीफ जनरल कृष्णवहादुर कुवर राणाजीका भाषावाट लेषि पठायाको छ त्यो चिठी ताहा पुग्नी वित्तिकै चिटु छेउ पुग्न्या गरी पठाइ दिन्या काम गन्या वढीया होला. चिटुले लेष्याको चिठीको उतार चिटुलाई श्री काहीला भाईवाट लेषि गयाको मसौदा लामाले लेष्याको चिठीको उतार पठाई दियाका छन विस्तार तेसैले वृद्धीयेला. प्याङ गाउंका भाग्याका रैतिहरू केही आउंदा तसल्लहलाई केहि रुपिया इनाम दिन्या काम वेस भयेछ. पाथि माना कुस्वा तुला ढकमा छाप लाउन्या टक र हजार बाह्र सये रुपियाको पैसा पठाई वक्सनु होला भनि लेष्याका कुरालाई वढीया लेष्य छौ. तस्को पनि ठेगाना भै आउन्या काम होला शुभम्-

चैत्र शुदि ८ रोज २ मा

तस्तै वीचमा श्री कम्याण्डर इन चीफ जनरल कृष्णवहादुर कुवर राणाजीवाट केरुंको चिटुङ ढेवालाई लेषि गयाको श्री प्राइममिनिष्टर दाज्यैज्युलाई नजर भै जाहेर भयो. ह्लासाका वडा अम्बालाई लेषि गयाको वेहोरा पनि तिभीसंग पनि येही कुरा हुन्. पूर्वतिर कुतिको अम्बलसम्म र केरुंतिर झुगाका अम्बलसम्म हांम्रा फौज जान्य छ. वैशाष मैह्लाका १५ दिन जांदासम्म ताहादेधि फौज वढन्या छैन कसैले हातहतियार चलाया भन्या लडन्या छन् कसैले हातहतियार चलायनन् भन्या लडन्या छैनन् भन्या कुरा ह्लासाका वडा अम्बालाई पनि यहि कुरा लेषि पठायाको छ. तिमिले पनि येही वेहोरा भन्याको हो वेहोरा पनि यस्तै हुन्या छ फरक पर्न्या छैन यस्मा हामीले भन्या बमोजिमका रुपिया जमीन देला भोटवाट मिलन आउला ता वेसै छ दुवैतिरका लस्कर पनि बाचनन् रैतिहहलाई

पनि सुभीता होला. तिम्ब्रो हात्त्रो पनि मेल होला बढीयेछ. लडन तकि हो भोट हात्त्रो होला कि नेपाल भोटको होला जसले जितला उही श्री ५ वादशाहको पियारो भै वाहाका हुकुम वमोजिमको काम गर्न सामर्थ्य भै रहला करवडो रुपियाको षजाना लाखी फौज तयार गऱ्या पछि वैशाष मैह्लाका १५ दिन जांदासम्म लडदछन् भन्या आफनु फौज तयार गरी लडन आउनुन मिलछन् भन्या श्री प्राइममिनिष्टर दाज्यैज्यूवाट मर्जि भया वमोजिमका रुपिया र जगादि मिलन आउनु श्री प्राइममिनिष्टर दाज्यैज्यूवाट मर्जि भयाका कुरामा री प्रमान पनि फरक पर्न्या छैन शुभम्-

चैत्र शुदि ८ रोज २ मा

तस्तै विचमा श्री प्राइममिनिष्टरवाट कपतान अम्बर सि कुवर राणाजीलाई लेषि गयाको श्री वरष पल्टन चाहिन्या रसद मोस्ताङ तरफका जनावरलाई वोकाई वैशाषका ३ दिन जादा मोस्ताङवाट हिडनु भन्या तिमीलाई सायेतको पुर्जि स्मेत लेषि गयाको हो. त्यो सायेत गरि जांदा वाटा-मा हिउले थुन्या रहेछन्. भन्या तेस सायेतमा हिडन्या काम नगर्नु वाटो खुला रहेछ भन्या तेस सायेतमा हिडन हिउले वाटो षुल्याको रहेनछ भन्या. वैशाषका १५ दिन जादा हिड्या पनि हिउले थुन्या रहेछ भन्या कतिज्याल-स्म हिउ षुलन्या रहेछ. ताहाका जान्या सुन्या मानिसहर-संग सोधिय तीज्याल गया. हिउले छेकन्या रहेन छ. यस दिन हिडन्या छौं. भन्या ठहराई ५ का तजवीज गरि जाहा चाडो लेषी पठाउ उसै दिन जान्या काम गरौला ताहा तजवीज नगरी हिड्या पछि लस्कर हिउंमा परि वितवल पान्यो भन्या तिमीदेषि म साह रिसाउन्या छौ मोस्ताङवाट वैशाषका १५ दिन जांदासम्ममा पनि हीउले वाटो षुलन्या रहेनछ. ताहा धेरै दिन वस्नु पन्यो भन्या र सकिछ भन्या पल्टन स्मेतलाई पाल वनाउनु सकिदैन भन्या षजानाको वचाउ गन्या पाल मजुगुति गरि वनाउनु रुपैया पुगेन भन्या मोस्ताङ छार्काटीनि पांच गाउं झार कोट वाह गाउंमा सापत ली पाल वनाउनु ताहावाट हिडदा मोस्ताङ छार्काटीनि पांच गाउ झारकोट १२ गाउं थाक तरफका चौरी गैह्र भारी वोकन्या जनावर येक

वाकि नराषि रसद वोकाई लैजान्या काम गर्नु मोस्ताङ सीवानाका नजिकै छ डाकाहरु परिवित वल पर्नं जाला ताहा वसंजीसम्म पनि पहरा चौकि राखि बहुते हुसियारी षवदारीसंग रहन्या काम गर्नु शुभम्-

चैत्र शुदि ९ रोज ३ मा

श्री प्राइममिनिष्टरवाट श्री जनरल वद्री नरसिंह कुवर राणाजीलाई लेषि गयाको श्री वरष पल्टनको सुबेदार रत्नमानसिलाई गरी आफना वन्दुक नहुन्या पगरी लगायेत कप्रेल जमादार तकलाई जगेराका वन्दुकमध्ये ११ नाल दी नीज पल्टनका विकंवा वन्दुक १२१ नाल भर्ना ली श्री सेर सवुज पल्टनका षारेजी जगेराका वन्दुक १२१ नाल दी नीसान जाही राषी नजा झंडा २ तयार गरी षर्षजाना स्मेत गरि उदीं दिन्या कुरा उदि दि चैत्रका ८ दिन जांदा श्री वरष पल्टनलाई मोस्ताङ तरफ खाना गऱ्या विस्तार लेष्याका अर्थ बहुते वढीया गऱ्या छौं मैले भरोसामानि अह्लाई पठाया वमोजिम जवान चौपहलिया हुसियार पगरी सिपाहि पजनी गरि तयारी पल्टन पठायाछौ आइ पुग्या पल्टन हेरि बहुत बुस भया यो पल्टन बहुत लायकको रहेछ. श्री नजा गोरष पल्टनको तानावानादि राषन्या काम गऱ्या. जाहा केर कुति तरफ आजसम्म हिउले वाटो षुल्याको रहेन छ ताहा मोस्ताङवाट पनि वैशाषका ३ दिन जादा हिउले वाटो षुल्याको रहेन छ. भन्या सायेतको पुर्जी गयाको छ तापनि नहिडनु भन्या मेरो चिठी कपतान अम्बरसि कुवर राणाजीलाई मोस्ताङ पठाई दिजा. सो चिठीका मसौदा पठाई दियाको छ. तेसै विस्तार वुझी तेस्ता लेष्या वमोजिम ताकितिको चिठी तिमीले पनि नीज कपतानलाई लेषी पठाउन्या काम गर अघी वरषका षाली गोलंदाज पठाई दिनु. तोप वही दिन्या काम होला भनि मर्जि गरि वकस्या वमोजिम पठाई दिन्या काम गऱ्या. तोप ताहि दीनु भनी कमांडीयेरहूलाई मर्जि गरि वकस्या वढीया होला भन्या कुरा लेष्या छौ. तोपहरु दिनु भनि कमांडीयेरहूलाई अह्लाई पठाउन्या काम गरौला श्री मिनिष्टर जनरल भाई पल्टन ली फागुनका २३ दिन जांदा गऱ्याको विस्तार अघी लेषि पठायाको हो फेरी चैत्र शुदि ७ रोज १ का दिन श्रीनाथ १ पुराना

मोः
पाः
भाः
जाः
सुतः
केरुः
दुईः
साः
लडः
लुटः
चैत्रः
लेः
वढः
शरः
स्मेः
ल्याः
दिः
तिः
गदः
हार्ः
भनः
टिः
तरः
वद्रीः
सवैः
केहः
जोः
वन्ः
नापः
वकः
होः
परिः
दसः
लाः

मोट १ देविदत्त १ उमा पल्टन ३ र आफना घरधजाना पाल स्मेत वालाण्डवाट केरु तर्फ हिड्या. श्री जनरल भाई जगत सम्सेर जङ्ग कुवर राणाजी पनि पल्टनसंग जान्या थिया मेरा श्री कांछा रानीतिर छोरी पैदा हुंदा सुतकले थामियाका छन् चैत्रका २२ दिन जांदा पल्टन केरु पुग्ना वेलामा भेटाउनु गरी जान्या काम गछेन् दुई भाईका हीफाजतलाई कर्णेल उमाकान्त सापकोटा साथैमा जान्छन् हातहतियार ली लडन आउनुसंग मात्र लडनु दुनिया प्रजा लामा गैह्र कसैलाई केही नगर्नु. सुटपीट केही पनि नगर्नु भन्दा उर्दी दी पठायाका छन् चैत्र शुदि ६ रोज ७ का दिन श्री मिनिष्टर जनरल भाई-ले केरु मुलुक दखल गरि तोप वम स्मेतको येक सलक बडाई गन्दा छन्. बाहाका भलाआडमी लामा महाजनहर शरण पिछामा आयुं भनि घाता रुपिया राषी मिजमानी स्मेत दीन आया छन भेजमानिका कुरालाई तिमिहरूले ल्याउनु पर्दैन लस्करलाई आड पयेड बनाउनलाई गुहार दिनु अरु तिमिहरूले जो तिरो गन्दाको छ. उस्मा आधि तिर्नु भन्दा श्री मिनिष्टर जनरल भाईवाट तर तसल्लह गर्दा बुसि भै जो कामलाई वक्सनु हुन्छ सो काममा हाजिर छौ भनि सामेल भया छन् भोट तरफवाट लडन भन्दा आजसम्म कोही आयाको छैनन् सेठा काजि पनि टिगरिमा आइ रहेछ शुभम्—

चैत्र शुदि ६ रोज ३ मा

तस्तै वखतमा श्री प्राइममिनिष्टरका हजुरमा श्री जनरल वदीनरसिंह कुवर राणाजीले चह्राई पठायाको सबै सबै मानिस रसदमा जानाले पाइदैनन् भन्दा लेखि आउंदा केही जवान बाहा भर्ना हुनगयो. दोश्रा लम्बर पल्टनमा जो भर्ना भया भया अरु यो चिठी पुग्दा मितिदेखि वन्द गरि भर्ति भयाका जतिलाई वन्दुक दी भर्नाको नामासि ठडा स्मेत बाहा पठाई दिनु काम गर. लेखी वक्सयाका अर्थ अघी उस्तै वेहोरा थियो र जाहेर गन्दाको हो. हजुरका इकवालले रसदवाट मानिस फिरी आउंदा पछि हडबड पर्न जाला भन्ना निमित्त दोश्रा लम्बरमा दर्सन गराउना लागि रथ्याछु भन्थे र श्री वलष पल्टनलाई अघी साधी पठायाको जवाव आउन साप गासन

पाउंदा केहि जगेरा र. श्री सेर सबुजका धारेजी जाची साबुद नाल भर्ना दी. विकम्वा माल वुझी लि सुवेदारि भर्ना गरि मुस्ताङ तरफ पठाउनु काम गन्दा भन्दा नि अघि विन्ति चह्राई पठायाको हो अवर मर्जि वमोजिम चिठी पुग्दाका मिति तक भर्ना भयाका जवान पगरि लगायेत कप्रेल तकलाई संगिन् स्मेतका तैयारी वन्दुक र नीसानलाई झंडा २ दि ताहा भर्ति गर्न पर्ने जवानलाई वन्दुक नभै हुवैन भनी नीज पल्टनलाई षाली जवानका वंदुक स्मेत वोकाई पल्टन षडा गरि दोस्रा लम्बर पल्टन १ लाई चैत्र शुदि ६ रोज ३ का दिन बाहावाट रवाना गर्ना काम गन्दा मजकुर पल्टन कानामासि ठडा चह्राई पठायाको छ. दाषिल होला मानिस नजरमा ठहर्ना लायेक छैन नीज पल्टनलाई दर्माहा वाडी वक्सदा सलामी मेहरमानगी गरी वक्सी कारिन्दाहरूलाई अह्राई वक्सया वढीया होला पैह्ला लम्बर पल्टनलाई ताकितमा कमति गरि भर्ना गर्न शकनस् भनि नामंजुर भै लेष्याको होइत भन्थे. वुटौलमा पैसाले मोहर साटन्दा कुरामा डिठा राजमानसीलाई मुनासिव लेषेछस् वनेका पीपामा बाहावाट लेषि गया माफिकको षजाना नअटाउदा पिपा १ मा गोलि स्मेतका गठ्ठा ३२ पत्थर ३२ का दरले मह-ताप स्मेत पठाउदा म बुसि भजा. भनि लेखि वक्सदा हजुरका सिध्या वमोजिम सबै काम कुरा हुन गयेछ भन्दा बहुत बुसि लाग्यो श्री भाई लेफतेन कर्णेल जङ्गध्वज कुवर राणाजीलाई नीसान टहलुवा १ राषी वांकी पिपा षंलासि र रुपैया चाडो पठाई देउ भनि बाहावाट लेखि गयाको छ. तैले पनि श्री सम्सेर जङ्गका पिपा षलासि झीकि अघी लेषी पठाया वमोजिम पल्टनका साथ षजाना वोकाई पठाउनु वाग गर्नु भनि लेखि वक्सयाका कुरालाई पल्टन र जो चाहीनुया षजाना ली सायेतका पुर्जि मुताबिक मुस्ताङ तरफ रमाना भयो मेरा तरफवाट श्री भाई लेफतेन कर्णेल जङ्गध्वज कुवर राणाजीलाई येस मुद्दामा धेरै पटक लेखि गयो फेरी मर्जि वमोजिम पिपा षलासि रुपैया चाडो पठाई देउ भनि लेखि पठाया आइपुग्दापछि अघिका दरले षजानाका पिपा वोकाई सैनालका हुदा सिपाहि साथ लाग्दा

मुस्ताङ तरफ पठाउन्दा काम गरला जगा जगालाई चाहिन्या घरषजाना रसद गैह्रको बन्दोवस्त बाधी दोश्रा पटकमा चैत्रका १३ दिन जादा श्रीनाथ देवीदत्त पुराना गोरण ज्मा पल्टन ३ ली श्री भाई जनरल जगत रुम्सेर जङ्ग कुवर राणाजी र कर्णेल उमाकान्त पाध्यालाई केरु तरफ पठाई पठाउन्दा काम गर्छु केरु तरफ जान्या फौजलाई वैशाखका १५ दिन जांदासम्म शुगादेवि नवठनु कुति तरफ जान्या फौजलाई भैरव लंगुर ननाषनु भनि उदि दि पठावा ताहासम्ममा भोटवाट अतिको हात्रो कुति केरुको कुरुर घाटका सिवाना जुमला तरफ सिष आङ्गल्या वाटो थुनु ताकलाषार सिवाना र १ करवर रुवैया दिषा गन्या भन्या हात्रा फौज फिरी आउन्दा छन्. भोटवाट सलुक गरेनन् भन्या हात्रा फौज थपिया पछी घा गन्या भन्या पनि मान्या छैन आफुहरूले गोर्खा भोट मिलुन भनि भसक्य गर्नुभयेथ्यो. आफुहरूको भये नराषी षरतरि वन्या हात्रा रैयतलाई मारी चौरी असवाफ लुटी लै गया पछि सहन सक्यौन लडदछौ श्री ५ वादसाहका हकलाई र हामी आयाले पनि हेर्न सकदौन हात जोरि नुस्याका छौ. विनिया सिपाहि ताकना अदनासंग पनि हात्रा लडनाको सामर्थ छैन नीज सिपाहिहरू भोटका फौजमा रहनु फरक गरि वक्सनु भया वडिया होला भन्या वेहोराको ह्लासाका वडा अम्बालाई पनि लेषि गयो भोटको सेक्या काजि पनि टिगरिमा आयो भन्छन् म पनि सबै चाडो मिलाई भोटेले क्याडवल गर्छ वृञ्जी पछिल्ला पटकमा जान्या काम गरला भनि लेष्याका वेहोरालाई वेस तजवीज गरी मसौदा लेषि वक्सियेछ. श्री ५ वादशाहसंग चमक गर्न हामीलाई क्या सरोकार छ हजुरमा सबै जाहेर छ भोटेको सेठा काजि टिगरिमा आयो तपनि हाल हजुरवाट पाउ लागि वक्सन कसो होला भोट्यासंग हात जोरिया पछि फौजका षवदारी राषि साह सिफिस्ती षान्या डवल ल्यायो भन्या काम ठुलो छ. हजुर दाता हुनुहुन्छ दवारिको तर्जुमा मिलाई चाहिन्या षजाना स्मेत भारी फौज ली वेला अनुसार मुनासिव माफिक तजवीज गरि जो परि आयाको काम कुराको वेवस्था बाधी वक्सनु हुन्यै छ भनी येकिन छ कामका

जरोरी पर्दा केटाकेटीको गहना पडी नदीना नाथ पाध्या मार्फत १० हजार रुपिया ली कपतान अम्बरसि कुवर राणाजीलाई पठाई दिन्या काम वढीया भयेछ. ति बंधक राखी लियाका ७ हजारको सुन लागन्या छैन भन्या सिक्ष्या वक्सियेछ. नीज पंडित र बाहा मर्महाजनसंग २ पटक गरि ज्मा १० हजार ली मजकुर कपतानलाई पठाई दियाको हो ७ हजारको सुन मात्र लेषि आयेछ वाकि ३ हजारको पनि ठेगानालाई वक्सनु हुन्यैछ. दिवाकर पाध्या पुराना पनि हुन्. आजसम्म बाही रस्याका हुनाले सुबांगी दिन्या काम गन्या मुकाम तान्सेन शुभम्-

चैत्र शुदि १० रोज ३ मा

श्री प्राइममिनिष्टरका हजुरमा कपतान सिव संघर पाध्याले चलाई पठायाको कुलु तरफ जांच गर्न जान्या वहीकार हुंदा सिपाहिलाई भोट तरफ वाटो कस्तो रहेछ हेर्न पठाउनु भनि लेष्याका थिवा कालजङ्ग भन्याको भोट्याहरूलाई सोझपुछ गन्या छन् र टिगरि मैदान निस्कन्या वाटो सोझो पनि रहेछ. चौरी वरावर हिडदा रस्या छन् सानु मजुवादेषि वाला १ सषुवा २ सिचदी ३ उड्याला षरक ४ चिकि मोदर वडार ५ षोला षरक ६ डोड प्र ७ केडाङ्ग लंगुर वल्लो फेदी षान्या वदार सेरसि चौरि षरक ९ लंगुर काटी दुवा फुवदार १० हावापार ११ ताहादेषि हटिया च्यांटा जान्या मुलवाटो भेटदछ ताहादेषि ८ दिनमा टिगरि मैदान पुग्छ. यो वाटो साहै सोझो पनि छ. भोट्या आयो भन्या कसैले थाहा पनि पाउन्दा छैनन् दिडला गढी आइपुग्छ भनी विस्तार गर्न आया र विन्ति चन्हाई पठायाको हो माझ किरातको रसद हटीया च्यांतामा लंगी राष्या वढीया होलाकी जो मजि शुभम्-

चैत्र सुदी १० रोज ४ मा

श्री प्राइममिनिष्टरवाट श्री मिनिष्टर जनरललाई लेषि गयाको चैत्र शुदि ६ रोज ७ का दिन केरु मुलुक दक्षल गन्या काम गन्या. बाहाका भलादमी लामा महाजनहरू आई भेटघाता रुपिया राषि हामी शरण पिछ्यामा आयौ

भ
मि
भ
के
सु
स्ते
जं
मा
त
कु
व
के
भ
शु
के
भ
ग
मु
ष
गि
य
रं
प
दि
क
हु
ल
ग
व
भ
ग
दि
प
के
व
ति

भनी सेतो झंडा ली आया र वेस गन्यौ श्री प्राइम-
मिनिष्टरवाट सरणमा आउनुया दुनियालाई घातिर गर्नु
भन्या मजि भयाको छ. अघि तिमीहरूले जो तिरो गन्या-
को छ उस्मा आधि तिर्नु भन्या मजि भयाको छ. भनि
सुनाउदा बहुत षुस भया. गाउको नाउ नमेसी हाम्रो ठेवा
स्मेत राखि लेखि दिया. फरममा रषको वढाई. भैरवनाथ
जंगनाथ तोम वम स्मेतले १ फेरा फर गरीयो केरुं
गाउको लामाहरूले राष्याको भेट घाता रुपिया गाउको
तपसीलको कागज चह्राई पठायाको छ. मेजमानीका
कुरालाई र मैले ल्याउनु पर्देन लस्करलाई आड पयेड
वनाउनलाई हारगुहार दिया हुन्छ भंदा षुस भै हामी
कैलेदेधि आउ भन्या र भोलि पसिदेधि हाजिर हुनुपर्छ
भन्दा हवस् भनि गयो भन्या विस्तार लेष्याका अर्थ चैत्र
शुदि ६ रोज ७ का दिन तीप पल्टन असवाफ स्मेत गै
केरुं दषल गरि केरुंका गाउको तपसील स्मेत लेषि
भेट खाता रुपिया जाहा पठाउनुया काम बहुत वढीया
गन्या छौं लडाजी गरि फौज मराई षजाना षर्च गरी
मुलुक जितनुया सिपाहि षानाको काम हो आपना फौज
षजाना षर्च नगराई सजतनसंग मुलुक दषल गर्नु जो हो.
मिनिष्टरले गन्या काम यहि हो सहजै मुलुक दषल गन्यौ
यस्मा म बहुत षुस भया, तिमीलाई राष्याको भेटका
रुपिया तिम्न हुन म ताहा जांदा कसै कसैलाई डाकन
पर्ला भनि घाता मैले राखि रुपिया तिम्ना घर पठाई
दिया केरुंका रैतिहरूलाई भोलि पसि आउ भनि पठाउनुया
काम वढिया गन्या छौं. तिरैतिलाई दुईमाना चावल दी
हुन्छ त पनि पैसा दी हुन्छ तापनि दि किल्ला वनाउन
लाउंछौं तापनि टिमुन्याको रसद केरुंमा ल्याउनुया काम
गछौं तापनि तिम्ना तजवीजले जो ठहर्छ सो गर आड
वनाउनलाई मैले भन्याका ठाउंमा तजवीज गरि वनाउनु
भनी उदि दीन्या काम वढीया गन्याछौं अवर केरुंका
गाउ स्मेतको नक्सा दुस्त गरि उतारन लगाई पठाई
दिनुया काम गर फौजलाई सबै रसदका भरले काम गर्न
पर्न्या छ जस्ता पाठले हुन्छ स्याफु टिमुन्याको रसद सबै
केरुंमा उतारन लगाई बहुत संभार गन्या काम गर्न पाया
वढीया होला आहावाट पनि चैत्र शुदि ८ रोज १ का
दिन श्री देविदत्त पुराना गोरख श्रीनाथ पल्टन ३ आफना

षजाना पाल स्मेत लि वालाज्यूवाट तेस्तरफ हिड्या श्री
भाई जनरल जगतसम्सेर जङ्ग कुवर राणाजी पनि पल्टन-
संग आउनुया थियो. मेरा कांछा रानी तरफ छोरी हुंदा
सुतकले थामियो सुतक सकियपछि पल्टन ताहा पुन्या
वेलामा भेटाउनुया गरि आउनुया काम गछेन श्री केरुंमा
उस्ती ठुलो आड नभया पनि सदेह छैन जगामा पक्का
आड वनाउनु पर्न्या छ अवर स्याफु टिमुन्यामा रह्याको
सबै रसद पिपा र ताहाका रैतिहरूलाई बोकाई केरुंमा
रसद जमा गर्न लाउनुया काम गर्नु सबै भर रसदको छ
रैतिहरूलाई सिधा दिदा भरिसक्य होइ सकदछ भन्या
पैसा दिनुया वन्दोवस्त गर्नु रसदको काम धेरै छ शुभम्-

चैत्र सुदी ११ रोज ५ मा

येस्तै वषतमा श्री प्राइममिनिष्टरका हजुरमा श्री विर्गोडी-
येर जनरल षड्गवहाडुर कुवर राणाजीले चह्राई पठाया-
को येसपाली बाहा श्री सम्सेर बल पल्टनकाको त निसान
चैनपुरमा लामा चैत्या दसैको पूजा बलि साविक चली
आया वमोजिम विधिपूर्वक श्री ५ सर्कारका पुन्य प्रताप-
ले वढीया भयो श्री ५ सर्कारमा हजुरमा तिलकप्रसाद
भेटी र बलि पन्याको रागा मार हान्या हुदा सिपाहिको
नामासि हाजिरी फर्द चह्राई पठायाको छ दाषिल होला
वाकि श्री हेमालय ध्वज पल्टन पनि नीका आनन्दसंग
चैत्र शुदि १० रोज ४ का दिन बाहा आई पुग्या अवर
वालुं फौज षजाना असवाफ रवाना गर्नालाई सबै यक पल्ट-
रवाना गर्दा डेरा साहा वेसाहा पनि पुगि सकिन दुनिया-
लाई पनि ढेरै भिडा पर्न जाला पनि पल्टनका रैट तुइन
लेफतुइन १११।२।२ दिनको तफावट गरि रैटलेफका
अफिसर वगरि स्मेत रवाना गन्यो काम गन्या पाहाडका
रसदलाई धनि वालाचुं गोदाम घरमा रसद भन्या अष-
तियारको वन्दोवस्त जिल्ला जिल्लामा रसद उठाउनलाई
हुदा सिपाहि षटाई पठाउनुया काम गन्या येस मैत्तादेधि
रसद चलाई वैशाष भरमा पाहाडको रसद उठिसकला
भन्या जस्तो लाग्छ. गोदाम घरमा दाषिल भया वमोजिम
पछे पछेको हाजिर तेरीज चह्राई पठाउला र हजुरमा
जाहेर हुन्यैछ म पनि यस मैत्ता भरमा आहावाट पल्टन
षजाना असवाफ रवाना गरिसकी वालुं चुं जान्या काम

यदंछु मैले बालुचु जानालाई बाहा चाहिन्या मानिस सिपाहि राखी अह्लाई सिकाई जानु पर्दछ बाहा र सबै पल्टनका नीसानं पनि रहन्या श्री हेमालयेध्वज श्री जङ्ग पल्टनका जागिर असुल तहसिल तहविल पनि बाहि रहन्या औउठि नसक्याको जगेरा षजाना असवाफ पनि बाहि राषनु पर्न्या छ येस्तरफको मुहुदा गौडा पनि हो कोत तहविलका पुराना चौकिलाई र मुलुकका असुल तहसिललाई सिपाहि कतिम्म राखी जान्या हो. येस्कुराको हजुरवाट सिध्यातिको षुलास्ता मजि भै आया मजि वमोजिम चाहिन्या सिपाहि राषि सबै काम कुरा अह्लाई सिकाई जान्या काम गदाहु श्री हिमालयेध्वज पल्टनको पनि रैवन्दी चाहिन्या सनदपत्र केही भै आयाको रहेन छ. यस पल्टनका रैवन्दी वमोजिमका जवाबलाई दरवन्दी चाहिन्या जमा र तस्को भनी जगा गरी सनद गरि पठाई वक्सनु भयां रैवन्दीमा दरियाका जगाको असुल तहसिल गरि मजि वमोजिम मैह्लावारि दर्माहा बाडी दिन्या काम गरुला आजकाल भोट तरफको षैषवरलाई हिउले मानिस आउनु जानु वंद हुंदा केहि सुनिदैन म वलांचुं पुग्यापछि पाया सुन्यासम्मको षैषवर र अरु जा परि आयाको काम कुराको विस्तार हजुरमा विन्ति चह्लाई पठाउन्या काम गरुला मुकाम धनकुटा शुभम्—

षाममित्तको

उप्रान्त चिठी रवाना गर्न्या वेलामा ताहावाट पठायाकी भोट्यानी कमारी र लेदुवाका महंतले चह्लाई पठायाका कमारी जना २ बाहावाट भागि आयाका छन् तेस्तरफ आउन्या छन् षोज तलास गरि पत्री सिपाहि साथ लगाई याहा पठाउन्या काम गर भन्या सिध्यातिको क्रीया पत्र आई पुग्नी मात्र उसै घडी महंत मनि राम गीरीलाई र बालंचु हटिया च्यांताका गोवा मझीया यस्तरफ सिमाना गौडामा रहन्या सबैलाई चिठी दषत उजि पठाउन्या काम गन्या षोजतलास गर्दा पत्रीया भन्या सिपाहि साथ लगाई हजुरमा रवाना गरि पठाउन्या काम गरुला शुभम्—

श्री प्राइममिनिष्टरका हजुरमा नाइक्या रामसुन्दरले चह्लाई पठायाको उप्रान्त चैत्र वदी १२ रोज ५ का दिन ह्लचिजुं

पुगि स्याठाकाजीलाई परवाना अम्बालाई दिन्या. चिठी ह्लासाका ४ काजीलाई दिन्या चिठी सोपि दिच्यु ह्लासा प्रनि पठाया भनि भन्यो चैत्र सुदी ७ रोज १ का दिन ह्लासावाट चिनिया ठुमी फोवु ह्लचिजुंमा आईपुग्यो मजि वमोजिम स्याठा काजिसंग कुरा गन्या केरुंमा पठाई कुरा गर्न्या. भारादार षटाउन लागि रट्याछन् सिवानामा सिपाहि छ भन्या समाचारले अलीक ढीलो हुन गयो चाडो गरि पठाउछु भनि स्याठाकाजि भन्छन् फोवुंकाजिसंग विदा भै म पनि आउंछु शुभम्—

चैत्र शुदि ११ रोज ५ मा

ताहापछि श्री प्राइममिनिष्टर यानका हजुरमा श्री मिनिष्टर जनरल वम्बहादुर कुंवर राणाजीवाट लेभि चह्लाई पठायाको चेटुंलाई पठाइ वक्सनु भयाको चिठी चेटुं भन्या झुगावाट पनि गयाको ३।४ दिन भयोतर पनि चेटुं बाहा सम्म पुग्याको छ. चिठी पुन्याउन भनी पठाई दिन्या काम गन्या. केरुंका नक्साको कागज चह्लाई पठायाको छ नजर भै जाहेर होला केरुं गेलाई रसुवादेभि झुगासम्म हुलाकको अडा गरि राषन्या काम गन्या रसद पनि इ तपसिल वमोजिमका गाउं र नेवार महाजनहरुलाई पनि रसद वोकाउन्या काम गन्यो पिपा षलासि आधा रसद वोकायाका छ आधा पिपा षलासि सिपाहिलाई वाटो बनाउन र आड वन्याउन्या काममा लाई राष्याको छ बाहा भन्या हामी आयादेभि वरोवर हिउ पर्नं लागि रहेछ लस्करमा पनि वेरामी हुन लागिरहेछ १ जना पिपा दिनभर आराम थियो भोलि वेर विहान मरेछ भन्न आयो ठंडीलाई माघ पुस भन्दा पनि वढी हुन्या रहेछ झुगाका अर्थलाई हजुरका अकवालले जैह्ले मजि हुन्छ उहिले सर हुन्या छ हिवारिको जगा बाहा त यस्तो छ थाहा अले सिपाहि र तोप पठाया मानिस केही षराव हुनन् भन्या उसले मात्र थाम्याको छु पठाउन मजि भया पठाउछु झुगाका दुनिया र ढेवा सबै भाग्या भन्या षवर र किल्लामा २०।२५ मांछ्या मात्र छन् भन्या हाम्रा चेवा जान्या सिपाहिले ल्यायाको षवर आउनी मात्र बाहाका भलाआदमिहरुले केरुं नै वमोजिम तिमीहरुलाई पनि थिति पाउन्या छौ आपना आपना घर आई वस भन्या दषत पनि गरि

पठाउ
तायेद
रहेछ
घ्याड
राष्य
पनिरे

जमा
केरुं

ठुङ्स

लाड

डां र

लेन्ड

षर्वाः

गीहे

ब्राड

सल्ल

पाड

सिक

लदी

को

डच्य

असा

केरुं

माव

दाप

नेयेरे

नयो

लाइ

रयेद

नाइ

छोम

राम

पठाउन्या काम गन्याको छ श्री च्यांग्रासि देवताको पनि
तायेदान गर्नलाई राष्याको गहना जगा आलमालकया
रहेछ पछि । विन्ति चह्राई पठाउला लामाहरुका गुम्वा र
घ्याङ झुगा वस्न्या गुम्वाको पनि तायेदान गर्नलाई
राष्याको छ आई पुग्नाको ४।५ दिन भयो बरोबर हिउं
पनलि आई पनि फुट्दो काजकाम ढील हुन गयाको हो—
गाउको तपसील

ज्मा केरुका गाउं-	२५	षोङ गाउं-	१
केरु गाउं-	१	प्याङ गाउं-	१
ठुङसा गाउं-	१	धिवु गाउं-	१
लाङजु गाउं-	१	डोलवु गाउं-	१
डां गाउं-	१	छोङदी गाउं-	१
लेन्डीब्रा गाउं-	१	पोङ्सी गाउं-	१
षवाङ गाउं-	१	मगले गाउं-	१
गीहोले गाउं-	१	ढुठाङ गाउं-	१
ब्राङ गाउं-	१	नत्रासे गाउं-	१
सल्लै गाउं-	१	नत्रा हुप गाउं-	१
पाङपोछे गाउं-	१	राहामा गाउं-	१
सिक्वु गाउं-	१	मलाई चढायाको थान-	१६
लवी गाउं-	१	षाता-	११
को गाउं-	१	मोहरु पिना-	८
ड्या गाउं-	१	रसद बाहा २०००।२५०० मुरी तमाम् भयो. षाने मान्छे पनि २ पल्टन ज्मा भया पछि १०।१५ हजार मान्छे हुन्थे छन, वोकाउनामा भगमजदुर गर्थे छु. सिपाहि पिपा केरुगे घोडा भेडा चौरीलाई पनि पछी जगेदा लगाई वोकाउन लाउन्थे छु. वाटो तयार भयापछि बाहा र मान्छेहरुलाई आराम नहुने हीउंको हावा पानि हामी- लाई तसहदो रहेन छ—	

तेरीज

असामी-	गाउ	घर	चौरी	भेडा	गदाहा	घोडा	घ्युपाथि	रुपिया	उवा	रसद	वोकन्या	जवां
केरुको-	१	७३	१००	-	४१	६	-	२७५	६०।१६।७।६			५८
माकलको-	१	-	१०८	२८	१०	२१	-	३०।	७।६।			१०
दापा गाउको-	१	-	६४	-	-	-	-	-	४६।१४।१			२३
नेयेसेरको-	१	-	६८	-	-	-	१।४	-	२५।१६।			१६
नयेहुपको	१	-	१०	-	-	-	-	१०।।।	८।१२।१			४
लाङजुको-	१	-	२०	-	-	७	-	-	१४।१७।७।५			६
रमेवु गाउये दुल्युको-	२	-	२२	१३८	१	२	-	२३	-			३०
नाङ्सि गाउको-	१	-	३७	३५	११	४	-	१६६।	८।।			१६
छोगहि गाउको-	१	-	१७	-	-	-	-	८२।।	२।१४			४
रामा गाउको-	१	-	६	-	-	-	-	२७।।	१।१।१।५			४
	११	७३	४५२	२०१	६३	४३	१।४	३६७	१७६।१।२।६			१७१

कुरीया गाउँ गाउँको जमा घर-	४३३
केरुका जमा गाउँ-	७३
घोदा १ रामा गाउँ १ मा कूल गाउँ १ जमा गाउँ ३ को घर-	२७
छोदुई १ नेयेसेर १ नेयेन्हुन १ जमा गाउँ ३ को घर-	५५
पाङ्गिस गाउँ १ को घर-	३२
ढापौ गाउँ १ लाङ्चुङ गाउँ ढुंसु गाउँ १ जमा गाउँ ३ को घर-	७६
लेदा तोथा गाउँ १ को घर-	४२
लेदेम्प गाउँ १ को घर-	५२
च्यांवा गाउँ १ दिव गाउँ १ तोलवो गाउँ ३ जमा गाउँ ३ को घर-	७६

जमा गाउँ २४ मध्ये गाउँ ११ को आम्दानी तेरीज सबै कसी चलाई पठायाको छ वाकि गाउँ १३ को आम्दानी लेषन वांकि छ, येस्को पनि आम्दानी तिर्न्या लेषाई चलाई पठाउला चौरी भेडा गदाहा घोडा रसुवामा लैजान गाह्रो मान्दा रहेछन् घांस पनि कम रहेछ मान्छेने नवोकुला भन्छन झुगा तरफ लैजान्यालाई मान्छे जान गाह्रो मान्दा रस्याछन् चौडी भेडा घोडा गदाहालाई बोकाउला भनेर हुन्छ भनि उर्दी दिजा मुकाम केरु शुभम्-

चैत्र शुदि १२ रोज ६ मा

येही वषत श्री प्राइममिनिष्टरका हजुरमा श्री जनरल वद्रीनरसिंह कुवर राणाजीवाट चलाई पठायाको फागुनका १ दिन जांदा कपतान अम्बरसिंह कुवर राणाजि र १ पट्टी सिपाहिलाई मोस्ताङ तरफ पठाई जनावर तायेदात र रसद परिद गरी गोदाम घरमा राषि वैशाषका ३ दिन जान्दा रवाना भै १५ दिन जांदा झुगा पुगि निज किल्ला दषल गर्नु भनि लेषी वक्स्या वमोजिम मजकुर कपतानलाई जो चाहिन्या वर्षजाना र काम कुरा अह्लाई श्री वरष स्मेत मुस्ताङ तरफ रवाना भयो अघी चलाई पठायाको जनावरको तायेदाति फर्द नीज कपतानले बेनि वाग्लुवाट पठाउदा इज्ञार वमोजिमको काम गर्नु मुस्ताङ तरफ चाँदै जाउ ढील भया वित्यास षाला भन्या ताकितको ३४ चिठी पठायामा येस पटकका चिठीमा काग बेनीवाट मुस्ताङ तरफ गजा भन्या लेष्याको रहेछ

वैशाषको ३ दिन जांदा हिडनु पन्या अन्नसम्म जनावर तायेदात रसदको वन्दोवस्त नगर्दा रसद जमा भयाको छैन. हिउंले वाटो खुल्याको पनि छैन भनि लेषि आउदा सायेतका पूर्जि वमोजिम जावैनकि भन्ये संदेह लाग्दा जंगी काम हर्कट होला भन्ना निमित्त मजकुर कपतानले मलाई लेष्याको चिठी २ नीज कपतानलाई मैले लेष्याको जवावको नकल १ जमादार गजराज कार्कीले उस्का वावुलाई लेष्याको चिठी १ सुवेदार रत्नमानसिलाई मैले लेषि पठायाको दस्वतको नकल १ मजकुर कपतानलाई पठाउनु पन्या हजुरका दस्वतको मसौदा १ चलाई पठायाका छन्. भं जाहेर हुन्यै छ. दस्वतमा छाप लगाई पठाई वक्स्या वढीया होला हावा पानिले फौज विरामी छन. षाना वाहार मन्यौ भनी कराउछन जगातिहसको के बेहोरा गर्ना हो भन्येर कदाचित १० हजारको रसद षरीद गरि सकेनन्. हिउंले पनि वाटो थुन्या भन्या सायेत वमोजिम हिडुनकि रसद परिद गरी सकी वाटो खुल्यापछि हिडन्या हो. निज कपतानलाई मैले लेषि पठायाका चिठीले जाहेर होला मजकुर मानिसहसलाई लेषि पठायाका चिठीमा बेहोरा तल माथि पन्याको येस कुरामा येसो गर्नु पन्या खुलासा सिक्ष्या वक्स्या सो वमोजिम गरुला वद्री नरसिंह अम्बरसिका मेल छैन भन्या नाथमा पर्न जाला जासिवाय वेजा हर्गिज गन्याको छैन. पछी नीजका मुष जवानी जाहेर हुन्यै छ. हजुरको काम जसो गरि हुन्छ म बहुत राजी छु मैले लेख पढ र इजार मुजवानी सबै अह्लाया मर्जि वमोजिम केही भयन भन्या मलाई कसुर छैन भनि कामको अनजामन देषता निच मानी वस्न तावेदारको मुनासिव नहुताले जाहेर गन्याको हो मुकाम तान्सेन शुभम्-

चैत्र शुदि १२ रोज ६

ताहापछि श्री प्राइममिनिष्टरवाट श्री विर्गेडियेर जनरल षङ्गवहादुर कुवर राणाजिलाई लेषि गयाको. भोटवाट डाकादि माभिस मारि चौरी गोठ लुटी लैजादा जमा पल्टन ३ ली श्री मिनिष्टर जनरल भाई वम्बहादुर कुवर राणाजी केरु तरफ गयाको पल्टन २ ली श्री विर्गेडियेर मेजर कपतान रणसि षत्री कुति तरफ गयाका अघी लेषि

पठा
रोज
र ष
गया
जगत
साप
मुलु
भला
आयु
जन
जो
गर्दा
तिम्
राष
भरी
आइ
स्ति
हस
जर
वाट
पठा
वेहो
अर्ध
देवि
ला
वुझ
आ
गन
हेनि
जग
मा
मि
मा
फौ
देवि
मह

पठायका पत्रले विस्तार बुझ्या हौ फेरी चैत्र शुदि ७ रोजका दिन श्री देविदत्त पुराना गोष श्रीनाथ पल्टन ३ र षरषजाना पाल स्मेत ली पल्टन विदा भै केरु तरफ गया पल्टन केरु पुग्दा भेटाउन्या गरि श्री जनरल भाई जगत्सम्सेर जङ्ग कुवर राणाजी र श्री कर्णेल उमाकान्त सापकोटा पनि जाँछन् चैत्र शुदि ६ रोज ७ का दिन केरु मुलुक लडाजी नगरि हाम्रो दषल भयो केरुका रयेत भलादमी लामामहाजनहरु सेतो झंडाली सरण पिछामा आयुं भनी षाता रुपिया ली मान आया श्री मिनिष्टर जनरल भाईवाट तरसल्लह गरि तिहनेहरुने आजसम्म जो तिरियाको छ तेसको आधि तिर्नु भन्या वन्दोवस्त गर्दा बहुतेरु षुसि भै आड पर्येडका काममा लाग्या स्थाफु तिमुन्यामा रट्याको रसद पनि सबै ज्मा गरि केरुमा राषणु भन्या लेषि गयो. वाही ज्मा हुन्छ हेटीडामा भरीयाका मधेसको रसद सबै उठी धानकोट चितलाङ्गसम्म आइपुग्यो पाहाडको सवाल वमोजिमको रसद टिमुन्या लिस्ति गोडाममा वरावर आउंछ भोटका चिनिया भारादार-हरुले टिगरिमा आई भोटवाट विजाई विछतका कुराको जरादेषि निर्मूल गरि हामी ताठिनलाई लेषि आयापछि वायुका चालसंग श्री ५ वादसाहका हजुरमा अर्जि चह्राई पठाउला वाहावाट उत्तरा नआउजीसम्म पर्षनु पर्छ भन्या वेहोराको ह्लासाका वडा अम्बावाट चिठी लेषि आउदा र अघी आफुहरुवाट भोटले विजाई गन्याको सबै कुराको जरा देषि निर्मूल गरि अर्घ्याली गन्यालाई डंड गरि षर्च लाग्यो भन्या कुराको विचार गरी आफु वाङ्को चित्त बुझ्न्या गरि चिठी लेषि पठाउला भन्या लेषि आउदा आफुहरुवाट आयाको अर्ति सिक्ष्या मानि फौज खाना गन्यो भन्या लेषियाको थियो तापनि फौज थामि वाटो हेरि पर्षि रट्याका थिञ्चु येस्ते विचमा हाम्रा भोट जगामा षर्चरि तिरि वस्याका मानिसहरुलाई काटी चौरी-माल असवाफ लुटी लैगयाको षवर आउदा भोटले साह्रै मिच्याको सहन नसकी लडाजी गर्न निमित्त फागुन महीना-मा फौज खाना गन्यो वैशाषका १५ दिन जांदा अरु फौज खाना हुन्या छुन् इ फौजलाई तिमीहरुले केरु झगा-देषि नदढनु कुतिदेषि भैवर लंगुर ननाषणु केरु कुतिका महाजन रैतिहरुलाई लुटपिट नगर्नु ग्यामि चिनिजा

सिपाहिसंग नलडनु भोटका मानिसहरुले हातहतियार लि लडन आयो भन्या हातहतियार चलाउन्यासंग मात्र नलडनु विच कसैलाई केही नगर्नु भन्या हुकुम दि फौज पठायको छ सो वमोजिम रहन्या छुन् वैशाषका १५ दिन जांदासम्ममा भोटवाट यक करवर रुपिया र अघिको हाम्रो पुरानु कुति केरु कुरुर घाट सांघ हो पश्चिमसिष-हरु आउन्या वाटो थुनालाई टाकलाषारको सांघ भोटले येति कुरा दी षा गछुन् भन्या हाम्रो चित्त बुझी षा पनि गछौं लडाजी गमदछौ वैशाष दिन १५ दिनसम्म येति कुरा भोटले गर्देनन् भन्या हाम्रा फौज थपिया पछि सलुक गछौं भन्या पनि गन्या छैन ताहा आफुहरुवाट भोट गोर्षा मिलुन भनि वेस निसाफ गन्याको मन्सुवा गरि टिगरिमा भोटका २ चिनिया भारादारलाई षटाई पठाउनु भै हामीलाई पनि रौ प्रमाण जति फरक नपर्न्या गरि निसाप गरीला भनि लेषि पठाउनु भयो थ्यो ताहाका लिषत वमोजिम हामि रट्याका थिञ्चु येस्ते लडाजी हुन्या कुरा पन्याका वेलासा भोटले आफुहरुको भय नराषि फेरी हाम्रा १८ सये षोलाको रैयतहरुको पुस महिनामा मारी धन लुट्या पछि अरु इ भोट्याहरुको नास नगरि छाड्दैनौ भनि हामीले भोटमाथी फौज खाना गन्युं भोटले जाहा-सम्म गन्या पछि हामीले लडाजी गनीलाई फौज खाना गन्यापछि भोट र गोर्षाका वीचमा आफुहरु फरक भै रहनु भया पछि वढिया होला गोर्षाले भोटलाई जित्यापछि जस्तो अघीदेखि मानि आयाका छौ उसभन्दा पनि ज्यादा गरि मान्या छौ गोषालाई भोटले जित्या पनि श्री वादशाह-लाई मान्यै छुन्. चिनिया सिपाहि टिगरिमा भोटका लस्करमा छुन् भन्दा सुनिन्छ ति चिनिया सिपाहिहरु शिकि वक्सनु होला. श्री ५ चिन वादशाहका सिपाहि ताक्या कुकुरसंग पनि लडनाको हाम्रो सामर्थ छैन चिनिया सिपाहिहरुलाई शिकि दिनु हवस् भनि हामीले अगावै विन्ति गरि पठायको हो भोटका लस्करमा मिलि हामीले नचिह्लि ति सिपाहि मर्न गयो भन्या पछि श्री ५ वादशाहवाट हामीलाई तक्सीर नलागोस् भन्ना निमित्त अगावै आफुहरुलाई जाहेर गन्याको हो वैशाषका १५ दिन जादासम्म सिपाहि शिकि दिनु भया वढिया होला. ताहा-सम्म हामी टिगरिमा आई लडन्या छैन सो बुझनु होला

भन्या विस्तार ११ साले चैत्र वदी १२ रोज ५ का दिन ह्लासाका अम्बालाई लेषि गयो भोटका राजा लामा काजिहरूले पठायाको चिटुं देवा भन्या जाहा आयो भेटघाट गरि वातचित हुदा पनि येही वेहोरा भै विदा भै गयाको थियो केरु पुगि फेरी एउटा चिठी पठाये छन् श्री काहिला भाईवाट उत्तरा लेखाई पठायाको मसौदा पठाई दियाको छ अत्रि भेटघाट हुदा पनि येही मसौदा वमोजिम का वातचित गरि पठायाको हो फेरी चिठी आउदा पनि येही वेहोराको चिठी लेषि पठाउन्या काम गरियो भोटवाट वजाई विद्वत गन्याका सबै कुरा श्री ५ सर्कारमा जाहेर हुदा भोटवाट साह्रै विजाई गन्यापछि भोटसंग लडाई गर भनि श्री ५ सर्कारवाट मलाई हुकुम हुदा भोटवाट विजाइ विद्वत गन्याको सबै कुराको र यो अजि श्री ५ वादसाहका हजुरमा चह्राई पठाई दिनु भन्या वेहोराको अम्बालाई लेषियाको चिठी १ दुनिया देवताको लुटपिट हुन्या छैन. सिवानामा लडनु भन्नु हुन्छ तापनि भित्त आई लडनु हुन्छ तापनि ताहाको षुसी दुवै थरले धर्म जुद्ध गर्नु मुनासिब छ. येस निमित्त हाभ्रा फौजले नकुलचदै षवर पठायाको छ. आफुनु तयार गर्नु पर्न्या कुरा तयार गर्नु हवस् भन्या वेहोराको ह्लासाका चार काजिका नाउं. मा हामीवाट लेषियाको चिठी १ ज्मा अजि चिठि गरि ३ ली. हाभ्रा पुराना नायेक रामसुन्दरलाई ह्लासा जानु भनि ब्राह्मवाट पठायाको थियो. टिगरिमा पुग्यापछि टिगरिका ताल्वयेहरूले ह्लासाका वडाअम्बा छेउ नसोधी जान पाउदैन भनि टिगरिमा रोकियाका नायेक रामसुन्दरलाई ह्लासाका चार काजीमा मुष्ये सेठा काजि भन्याले ह्लचिञ्जु भन्या ठाउंमा डाकि पठायेछ र म टिगरीवाट ह्लचिञ्जु भन्या ठाउंमा गजा भन्या नायेक रामसुन्दरवाट लेषि आयो आजसम्मको जो भयाको षवर लेषि पठायादेषि आसये वुझी वातचित गरि आउदामा वढिया होला भन्ना निमित्त लेषि पठायाको हो ताहा केही वातचित परिआयो भन्या येही आसयेसंग वातचित गन्या वढीया होला. वाकि ताहा जो भयाको गौडाको षवर ७।७ दिनको मियाद गरि चिठि लेषि पठाउनु जंगि जरुरी कामको षवर दिन रात जौन वषत षवर आयो राति आया राति दिनमा

आया दिनमा उसै घडी लेषि पठाउन्या काम गन्या वढीया होला शुभम्-

ऐ रोज

जुमला श्री मेजर जनरल कृस्न ध्वज कुवर राणाजीके सदर-

यस्तै वखत श्री प्राइममिनिष्टरका हजुरमा नाइक्या रामसुन्दरले चह्राई पठायाको उप्रान्त चैत्र शुदि १२ रोज ७ मा ह्लचिञ्जुवाट केरुको वाटो गरि जाउं भनि स्गाठा काजि भन्छन् वैशाष वदि १ रोज ३ का दिन डिगर्चाको कारोवारि निमाढुडुलाई पनि पठाई दिन्छु भन्छन् ।

चैत्र शुदि १४ रोज १

श्री प्राइममिनिष्टरका हजुरमा श्री मिनिष्टर जनरलले चह्राई पठायाको जाहा वनाउनु भनी मजि भयाको आड पनि भरेमोलिमा त तयार होला भने झै लाग्छ जाहा हामीसंग आयाका पीपा षलासि रैतिहर गह्ललाई पनि रसद वरोवर वोकाउनलाई रस्याछु. झुगावाट देवाले मलाई १ चिठी लेष्याको रहेछ उस्मा श्री प्राइममिनिष्टरवाट वैशाषको १५ दिनसम्म हामीलाई भाका वक्सनु भयाको छ तपाई केरुसम्म षाव लाग्नु भयो भनि झुगालाई १०।८ दिन ढील गरि दिनु भया लामा र चिटुंको वात रहेको हो भन्या वेहोरा लेष्याको रहेछ. मैले र जवाफ लेषि पठायाको मसौदा र वाहावाट आयाको चिठी चह्राई पठायाको छ. जाहेर होला. केरुको ज्मा वंदी तयार भयाको कागज किल्लाको तसदीर चह्राई पठायाको छ. जाहेर होला. जाहाको हावापानि वडो विगार रहेछ दम साह्रो वढन्या सुति रस्यामा पनि दमै वढन्या आई-वायु रगतमा सिवेथाले पक्र्यो भन्या उसलाई वचाउन गाह्रो हुदो रहेछ. मानिस पनि ४।५ जना मन्या हिउ र हावा वरोवर छदैछ औ रसद वोकाउन पठायाका पिपा षलासिमध्ये २५ जना भाग्या भन्या षवर आयो अरु आइ-पुग्यापछि ति भागन्याहरूलाई फलाना पट्टीको फलाना गाउंको फलानु भन्या सबै नाउ उतारि चह्राई पठाउला

तिनलाई सजाये नगरि वक्स्याना बाहा रहन्थ्या पनि भागन्या छन् मैले पनि चौकिलाई चोर अडा गरि वस भनि पठावा दसपतमा भन्या रसुवामा र रसुवाको चोर बाटामा वस्तु भन्या रहेछ टिमुन्यामा वोकन पठाउदा ताक पारि भाग्या छन् वालाज्यू माहपकायाको कपतान उन्को छोरा आयाका छन् मसंग र वालाज्यूमा देष्याथ्या फेरी केरुमा चाटोमा हिड्दो रहेछ र देष्याथ्या फेरी देष्याको पनि छैन आउदा पनि आउदैन यस्कामको पनि रहेन छ. ऐनले र चुक्याकै छ जो मजि पालन भयाता मानि सरातको २५।३० मन्या र रथ्या छन् पालले वचाइ राषेछ हावा लाग्न्याले पाल पनि आधा फाट्यो पाल मजगुति चाहिन्या रहेछ षानामा वेतजवीज पर्न गयो र उनको पोशाक लायेन भन्या त ज्यू दचाउन गाह्यो रहेछ उनको संग्रह ज्यादा चाहिन्या रहेछ मुकाम केरु शुभम्—

षामभित्र झुगाको ढेवालाई गयाको मसौदा

उप्रान्त चिटु र लामा जांदा पनि वैशाषको १५ दिन-सम्मको भाषा, श्री प्राइममिनिष्टरवाट वक्स्याको हो. तपाईंवाट पनि बाहा वुझ वुझारथ गर्न पठाउनु पन्या होइन पठाउनु भयेछ भनी लेष्याका अर्थलाई श्री प्राइम-मिनिष्टरवाट जसलाई अह्लाई पठायाको छ. सो गर्नु पन्या हाओो धर्म हो उसमा ज्यू दिनुपछं तिमिले भनि पठाउन्या कुरो जोम्य पठाया छौ. हाओो फौज र तिम्रा रैयतलाई सुविस्ता हुन्या कुरा जसो गरि चाडो हुन्छ भन्या वढीया होला. हामीलाई र श्री प्राइममिनिष्टरको मजि जस्तो आउछ निको ननिको केही जान्दैनौ वाहाका मजिमा हामीले ज्यू दिनुपछं सो जानि यस्कुराको गर्नु पन्या चाडो गन्या हाओो फौज र तिम्रा रैतिलाई वढीया होला शुभम—

श्री मिनिष्टर जनरलका हजुरमा चिटु ढेवाले र सिभुका लामाले चह्लाई पठायाको हामी सिभुका लामा र चिटु दुवै तिगरीमा चैत्र शुदि १० रोजका दिन आइ पुगी येकादशी दिन तालवयेर घैघन् दुवैको कचहरीमा दर्शन भेटघाट गन्यौ. ताहा चरणमा विन्ति गरि आया वमोजिम बाहा पनि कुरा कहानि वातचित गर्दा धैघनहरेले दियाको

जवाफ मिनिष्टर साहेववाट वडा अम्वालाई अथी वेरवेर पत्र लेषि पठाया वमोजिम वडा अम्वावाट तिमिहरेले विन्ति गन्याका वमोजिम आजकाल सबै सिवाना सिवाना-का सबै जगामा जांच वुझ चिवा चर्चा गर्न लायाको छ. बहा भोटको फौज सबैलाई थामि राषदा पनि तपाईंका फौज सिवानाको ढुंगा गाड्याको नाधी कोटमा वस्न आयाको छ त पनि हामीहरे भोट सकारवाट नफर्कज्याल हात चलाउन्या छैन भनि विन्ति गन्यौ गोर्षालिले हात चलाई लडेन भन्या भोटको फौज सबैले अगावै हात चलाउन्या छैन भनि आज्ञा भयो यही टिगरिमा वन्दोवस्त गर्न सकन्या भोटको भारादार कोही छैनन् र हामीहरे वडा अम्वा र स्वयेछेउ जान्छौ हामीहरे नफर्कज्याल सिवानामा थामि रहनु होला औ कांछा जनरल साहेव कुतितिर चढाई गन्या तवर छ. ताहावाट थामन्या पाठ गरि वक्स्या वढीया होला मुकाम टिगरि शुभम्—

ताहापछि नासल चोकमा श्री ५ महाराजाधिराज श्री ५ वुढा महाराजा श्री प्राइममिनिष्टर यान कम्पाण्डर इन चीफ जनरल जङ्गवहादुर कुवर राणाजी स्मेत राज गर्नु भयाका वषतमा, सहर काठमाडौ पाटन भाडगाउ तिन सहर नेपाल पूर्व पश्चिम भर मुलुकका छोटा वडा रैयत महाजन भलादमी मानिस गैह्लाई डाकि सोधनी गरि वक्सनु भयाको उप्रान्त सैत सब झिजिस ह्लासा वम देशया सिवाना नाप जोरे जुयाव चोनया निमित्तिन उषेया मनुष्य प्रजा महाजन वेषारि थुषेरिष कलकता कासी बनारस पटना थ्यंक वया वंद वेपार याना वनी थुषेया रैति प्रजा महाजन वेपारि सैतेयेगु मुलुक ह्लासा डिगर्चा चिन थ्यंक वद वेपार याना जीविका याना चोन षुसि राजिया वेपार नीछ्ये वरोवर जुयाव चोन आ. ह्लासा रीष्येसे तस्य झीजीस रैयत वेपारि महाजन यातन्हा मद्गु जगात भन्सार वढेयाना वकाल सुयेनी कोठी महाजनयात मि लष च्या चप्पा वंधयाना मनुष्य सुद्धां स्याना लुटपिट याना झिजिस रैयत महाजन वेपारि यात आपालं वेजाइ विदुत यागु षं ह्लासास चोनह्य अम्वा ह्लासाया काजी पनिस्त थुगुषंया पत्र वरोवर चोया छो यान निसाप याना मविल थुगुषंस झीजिसेन सहयाना व चोने मजीव थुगु जागु सह

याना चीनसा कह्ले कह्लस झन थुगु वयेन तधंगु षंस
मिचयवायु उकि यानिति राजाया प्रजाप्रजाया राजाराजा
या काजंस परेजुथा वव वेले प्रजाया जिवंफको सेवायाय
माल प्रजायात विजाई अन्याये जुववेले राजानं निसाफ
यानाव वियमाल थकं मनस विचार यानाव सैतस नाप
जुद्धां याये हताल कयेयात उद्योग यानागु षरषजाना
रसद याताका तियानाव फौज लस्कर छोयेगु कार्यं
यानागु षं थव मुलुक विघ्ने जुलसा राजाभारा फौजया विघ्ने
जुयु छपीं सकस्यानं दुःखसीयु त्याना ववनसां श्री ५ महा-
राजाया षड्ग षडा जुयु छपनि सकलया सुख जुयु दुस्मन
पापिनं अन्याये याये फश्व मखु सै तस्ये अन्याय यावगुं
स्वयाव चोने जोग्य मषु धका हतालकये तेनागुख हताल
जुसेलि राजद्वारयादु कुति षना धन दीलत षर्चं यायेगुलि
श्री ५ महाराजाया केने कसर वीनीव मषु षजाना हति-
यार रसद तयार यानाव वियु. वजी र मंत्रीन बुद्धि वढाय
यानाव वियु सिपाहि तस्य हताल त्वायु हताल त्वायगुली
जीपिं भारादार फौज लस्कर याकेने कसर चोनीव मखु
नयेगु अनं कुवुयाव वियगुलि पिपा तस्यै कुवुयां मचावगुली
छपि रैती प्रजा महाजन वेपारि सकल स्थान जिवंफको
यानाव राजाया धननं डाना वतया अन्न कुवुया तयेयात
भरसक्ये यायेला मयायेला. हनं मेताखं थुलि हताल कसेलि
अन्याय यानाव रैयेत स्यानाव विव पनि जगात उपोका
वर्षि लुटया वपित. फसा मुलुक त्याकावकाये मफतसा
लिपतस अन्याये यायेफयी वमखु जगात उपो कायफयि
वमखु लुटयाय फयि वमखु धक श्री ५ महाराजानं न्यनाव
विज्यात थुकि छपि सकलस्यां चित्तस गथेषन अथे विन्ति
याव धक हुकुम जुलो शुभम्-

तिन सहर नेपाल सहर काठमाडौ पाटन भादगाउं पूर्व
पश्चिमका रैयेत महाजन प्रजा गैह्ले विन्ति चह्यायाको
यो कुरा बहुत वढीया मजि भयो हामी रैयेत दुनियाको
चित्त वुझ्यो येस्करामा राजावाट लडाबी गर्नु योग्य हो
हामीले फौजलाई षुवाउन्त्या रसद फौज पुग्याका ठाउसम्म
पुन्याउनु पन्या हो हामी पुन्याई दिन्छौ भनि कवुल गरि
विन्ति चह्याया शुभम्-

चैत्र शुदि १५ रोज २ मा

तस्तै वखतमा श्री प्राइममिनिष्टरका हजुरमा श्री मिनिष्टर
जनरलवाट चह्याई पठायाको बाहा र वाटैदेखि हिउं पानि
वरोवर पर्दैछ सिवाय वढदो छ. घटदो छैन चैत्र शुदि १४
रोज १ को भर दिन हावा र पानि विग्यु वस्यो सांझ
भयादेखि भररात लस्कर वस्याको षलंगामा हिउं पन्यो
हिउ हावा पानि घाम लाग्नाको ठेगाना छैन. छिन
छिनमा घाम लाग्छ छिनमा हावा पानि हिउं वर्षन्छ.
आजको दिन यस्तै होला भन्या ठेगाना पाइदो रहेन छ.
पल्टन पल्टनका विरामी र सरुवाको तेरीज गर्दा लस्करमा
ज्मा विरामी ३१२ सरुवा ४ ज्मा ३१६ ठहयो नजर भै
जाहेर होला श्री रसदका अर्थलाई केरुग्या रैयेत सये सवा
सयेले वोकि ल्याइ पुन्याया वरोवर वोक्दै छन् पिपा
षलासिहहने हजार वाहसँ भारि हिजो ल्याइ पुन्याया
इन्हैहरुलाई पनि रसद वोफना र वाटो वनाउनामा लाई
राष्याको छु वरोवर चल्दैछ हिउं र पानिले वडो चलन
दिन्दैन पाल र हिउ हावाले गर्दा आधा षराव भैसकियो
फेरी नउठाई वस्या षजाना ढाकनलाई पनि कठीन पन्यो.
लस्करको प्राण रस्याको पालै छ. पालन भया लस्कर
पनि चलन्या छैन षजाना पनि रहन्या छैन. पाल चाडो
पठाइ वक्स्या जाला ताहावाट आयाका श्री नाथ पुराना
गोरख देदीदत्तका भेजर कपतानहरुलाई टिमुन्यावाट जन
ही ५.५ पाथि चावल ली आउनु भनि उदि दियाको छु.
मुकाम केरु शुभम्-

श्री मिनिष्टर जनरलका हजुरमा सिभुका पुजाहारी
लामाले भोट्या अक्षर लेषि चह्याई पठायाको मसिभुका
पूजाहारी लामाले चिन भोटका भारादारसंग भेटघाट गरी
सक्या चिन भोटको भारादारहरुने षटायाका भारादार
ताहा वातचित्त गर्नालाई चाडै आइपुग्या छन् ताहा आफु
माहिला मिनिष्टर साहेववाट पनि अले राज गर्नु भयाका
जगावाट येक पाइला पनि वढन्या काम नगर्नु होला
ताहावाट वढीकन हात हतियार चलाउन्त्यालाई भोटका
मुलुकमा रौ जति पनि नगर्नु हालो मोक्षये धर्माको द्वार-
वाट पनि भोट नेपाल दुई सर्कार चिन वादशाहको

तखेमो रथ्याका यकै छन् लडन्या काम वढीया छैन भनि चिठि	श्री गणेश दल पल्टनका जवान-	
र मानिस स्मेत चाडो आउन्त्या डवल छ भोट पाहाड दुई	मेजर कपतान भैरवबहादुर पाडे-	१
तरफका भारादार भैट भै वातचित हुज्यालसम्म सोक्षेसंग	कपतान नरध्वज कार्की-	१
राज गर्नु भया वढीया होला यो चिठी ली आयाका मानिस	कपतान भइवीर षती-	१
हस्ते यस पत्रको उत्तर चाडै पठाई वक्सनु होला शुभम्-	लेफटेन वलवीर भंडारी-	१
५५. तस्तै वखत चैत्रका २२ दिन जांदा विदा भयाका र	अजिटन नरसि थापा-	१
रवाना भयाका-	लैन जवरषां-	१
दिन गत घटी १० पला ३८ जादा श्री जनरल जगत्सम्सेर	सुवेदार-	१०
जङ्ग कुवर राणाजी श्री लेफटेन जनरल वषत जङ्ग कुवर	नीसान-	२
राणाजी कर्णेल त्रिविक्रमसि थापा कर्णेल सेरजङ्ग थापा	ज्मादार-	१०
कर्णेल सिंहवीर पांडे श्री रामदल गणेश दल महीन्द्र दल	गोलंदाज-	५३१
सिंहनाथ पल्टन ४ स्मेत केरु तरफ रवाना हुनालाई श्री	वानादाार-	२८
१ सर्कारमा विदा भयाम्को साथेत-	श्री महीन्द्र दलका जवान-	
दिन गत घटी १० पला ४३ जादा तोप रवाना भयाको-	मेजर कपतान जसधीर वस्न्यात-	१
दिन गत घटी १४ पला ४५ जांदा रवाना भयाका-	कपतान चंपसि घति-	१
जनरल-	एँ लालसि षतृ-	१
श्री मद्राजकुमार कुमारात्मज श्री जनरल जगत्सम्सेर जङ्ग	लेफटेन प्रसाद सि षडका-	१
कुवर राणाजी-	अजिटन नरवीर महत-	१
श्री मद्राजकुमार कुमारात्मज श्री लेफटेन जनरल वषत	लैन सुदर्शन षडका-	१
जङ्ग कुवर राणाजी-	सुवेदार-	१०
कर्णेल-	नीसान-	२
त्रिविक्रम थापा-	ज्मादार-	१०
सेरजङ्ग थापा-	गोलंदाज-	५११
सिंह वीर पांडे-	वानादाार-	६
श्री रामदल पल्टनका जवान-	श्री सिंहनाथ पल्टनका जवान-	
मेजर कपतान सुजान सि वस्न्यात-	मेजर कपतान श्री भक्त षडका-	१
कपतान ध्वकल वस्न्यात-	कपतान जंगवीर भंडारी-	१
कपतान वषत्मानसि राजभंडारी-	लेफटेन वानासुर थापा-	१
लेफटेन वक्तवार षती-	अजिटन ध्वकल कार्की-	१
अजिटन रणसुरषती-	लैन धनराज अधिकारी-	१
लैन. ह कृष्णवीर राना-	नीसान-	२
सुवेदार-	सुवेदार-	१०
नीसान-	ज्मादार-	१०
ज्मादार-	नाल-	५११
गोलंदाज ५२६ मध्ये	वानादाार-	६
वानादाार-		

५६) चैत्र शुदि १५ रोज २ बोलाहाट

स्वस्ति श्री गिरीराज चक्रचूडामणि नरनारायणेत्यादि विविध विहदावली विराजमान मानोनत श्री मन्महाराजा-धिराज श्री श्री श्री महाराज सुरेन्द्र विक्रम साह वहादुर सम्भेर जङ्ग देवाना सदा समर विजयी नाम-

स्वस्ति श्री सर्वोपमा जोग्यात्यादी राज भारा सामर्थ श्री मद्राज कुमार कुमारात्मज श्री मिनिष्टर जनरल बम्बहा-दुर कुवर राणाजी के आशिष पुर्वक पत्र मिदं बहा कुशल ताहा कुशल चाहिये आगे बाहाको समाचार भलो छ उप्रान्त बाहावाट भोट तरफ चढाई गर्ना निमित्त हात्रा हजुरमा विदा गराई पठायाको हो सो बमोजिम केरुमा हातहतियार नछोडी लडाजी नगरी तिम्रा तर तसल्लहले दषल गर्न्या काम गर्दा हामी बहुते राजी भन्थौ तिमिले मिनिष्टरले गर्न्या काम गर्थौ अवर ताहा काजकाम गर्नालेई श्री मद्राज कुमार कुमारात्मज श्री जनरल जगत्सम्भेर जङ्ग कुवर राणाजीलाई पठाई बक्स्याको छ. नीज जनरल पुग्या वित्तिकै ताहा गर्नु पर्न्या काजकाम अह्लाई षटाई तिमिले बाहा जंगी कामको असवाफ तयार गर्नु र मुलुकको वर बन्दोवस्त गर्नु पर्छ यो बोलाहाटको लाल मोहर पुग्न्यै मात्र हात्रा हजुरमा आउन्त्या काम गर शुभम् -

१६१२

५७. जंगी काम निमित्त साविक बाहेक थप भयाको पल्टन कपनि भर भारादार जंगी निजामति गैह्ले जमा जवान- जंगी पट्टीका जवान -

श्री जंगनाथ पल्टन ११ साल भाद्र ३ गतेदेखि	जमा
जवान -	५४८
षारिदार-	१ सुवेदार - १०
जमादार -	१० अजिटन १
राइटर-	५ लैन ह - १
वहीदार -	१ निसान - २
हवलदार -	२० अमल्दार - ४०
सिपाहि-	४६१ बानादार - X

श्री गोरखनाथ पल्टन ११ साल भाद्र ३ गतेदेखि	जवान -
सुवेदार -	१० अजिटन - १
राइटर -	१ जमादार - १०
लैन -	१ वहीदार १
निसान -	२ हवलदार २०
अमल्दार -	४० सिपाहि ४६१
बानादार -	६

श्री छास्का मनि पल्टनका रैवन्दी बमोजिमका	जवान
६२० मध्ये सेरवाट झिकियाका अमल्दार ७ सिपाहि	
२६२ सबुजवाट आयाका सिपाहि ३५७ मध्ये ३६ जमा	
जवान ३३८ मिह्ला गरि बाकि जवान २८२ मध्ये पिपाका	
काजमा गयाको कोट्या १ कट्टी गरी बाकि २८१ पछि	
थप भयाका बानादार ४ जमा जवान वैसाका शंक्रान्ति	
देखि-	२८५
सुवेदार -	१० अजिटन - १
राइटर -	१ वहीदार - १
लैन -	१ जमादार - १०
हवलदार -	१० अमल्दार - १३
निसान -	२ सिपाहि - २३०
बानादार -	६

श्री रुद्रध्वज पल्टन बारैवन्दी बमोजिमका जवान ६२० मध्ये भर्ना सबुजवाट झिकि आयाको हवलदार ४ अमल्दार ३ सिपाहि ३१८ जमा ३२५ पिपाका काजमा गयाका कोट्या १ जमा जवान ३२६ मिह्ला गरि बाकि जवान २६४ पछि थप भयाका बानादार ४ स्मेत वैशाषका संक्रान्तिदेखि जमा जवान - २६८

सुवेदार -	१० अजिटन - १
राइटर -	१ वहीदार - १
लैन -	१ जमादार - १०
हवलदार -	६ अमल्दार - १७
अ. निसान -	१ प. निसान - १
सिपाहि -	२४३ बानादार - ६

श्रीगुमान भजन पलटनका रैवन्दी वमोजिम जवान	६२०
मध्ये पिपा काजको कोत्या १ कट्टी गरि वाकि जवान	
५१६ पछी थप भयाका वानादार ४ स्मेत एँ देखि जमा	
जवान-	६२३
सुवेदार-	१० अजितन-
राइटर-	१ लैन १ वहिदार १ जमा
जमादार-	१० हवलदार-
अमल्दार	२० अ. नीसान-
प. नीसान-	१ सिपाहि-
वानादार-	

श्री भवानी प्रसाद पलटनका रैवन्दी वमोजिम जवान	६२०
मध्ये वेहोरा सदर एँ देषि जमा जवान-	६२३
सुवेदार-	१० अजितन-
राइटर-	१ लैन-
वहीदार-	१ अ. नीसान-
प. नीसान-	१ जमादार-
हवलदार-	१० अमल्दार-
सिपाहि-	५६१ वानादार-

श्री हिमालये ध्वज पलटनके रैवन्दी वमोजिम वैशाषका	
संक्रान्तिदेषि जमा जवान-	६१६
सुवेदार-	१० अजितन-
राइटर-	१ लैन-
वहीदार-	१ अ. निसान-
प. निसान-	१ जमादार-
हवलदार-	१० अमल्दार-
सिपाहि-	५६१ वानादार-

श्री सेर सवुज पलटनले छोड्याको षान्नी श्री छ्वास्का	
मनि श्री स्रद्धवज पलटनमा भर्ना हुदा तस्को सट्टा वैशाष-	
का संक्रान्तिदेषि जमा जवान-	६६३
सेर पलटनके-	२६६
अमल्दार-	७ -
सवुज पलटनके-	३६४
हवलदार-	४ अमल्दार-
सिपाहि-	३५७

जंगी मेगजिनमा रह्याका श्री इजायन कम्पनिके ज्येष्ठ	
वदि ७ रोजदेषि जमा-	२१३
जमादार-	४ वहिदार-
हवलदार-	४ अमल्दार-
सिपाहि-	२०० वानादार

श्री अचल ध्वज पलटनके श्रावण संक्रान्तिमा वाली षान्या	
जवान-	१७८
सुवेदार-	४ अजितन-
राइटर-	१ लैन १ वहीदार १ जमा-
हवलदार-	८ अ. निसान-
अमल्दार-	८ प. निसान-
सिपाहि-	१५० विगुल-

श्री विष्णु दल कम्पनीके एँ वेहारा जमा जवान-	१०३
जमादार-	२ राइटर-
अजितन-	१ अ. निसान-
हवलदार-	४ प. निसान-
अमल्दार-	४ सिपाहि-

हुमलामा श्री मेजर जनरल कृष्ण ध्वज कुवर राणाजी	
मार्फत जमायाका एँ वेहोरा जमा जवान-	२०७
जमादार-	४ अजितन-
राइटर-	१ वहीदार-
हवलदार-	८ अमल्दार-
सिपाहि-	१८४

जाजर कोट्या साहेव जंगी काममा जानु पर्दा श्रावण	
संक्रान्तिमा वाली पाकन्या नाल ६० अरु पगरि लाजिमा	
४० जमा जवान-	१००
सल्यानी राजा नरेन्द्रवहादुर शाह जंगि काम जानु पर्दा	
वेहोरा सदर जमा जवान-	१००
गोरख दलमा थप आश्विनदेखि सिपाहि जवान-	१०१
११ साल ज्येष्ठ वदी ४ रोजदेषि लाहुरि जवान-	६२
लेफटेन-	१ सुवेदार-
जमादार-	१ लैन हवलदार-

हवलदार—	२ अमल्दार—	२	श्री जबर जङ्ग पल्टनके कार्तिक २६ गतेदेखि	जमा	
सिपाहि—		५३	जवान-	५६०	
श्रीप्रसाद पल्टनके	पौष २५ गतेदेखि	जमा	कपतान-	१ लेफटेन—	१
जवान—		४३२	सुवेदार—	१० षरीदार-	१
सुवेदार—	७ अजिटन—	१	अजिटन-	१ राइटर-	१
लैन—	१ अ. निसान—	१	कोत्या-	१ वहिदार-	२
जमादार—	७ प. निसान—	१	लैन-	१ नीसान-	२
हवलदार—	७ अमल्दार—	१४	जमादार-	१० हवलदार—	१०
सिपाहि—		३६३	अमल्दार--	२० सिपाहि-	५६१
श्री इन्द्रध्वज पल्टनके माघ १२ गतेदेखि	जमा	जवान—	पिपा जमादार-	५ पिपा हवलदार-	५
		६२३	पिपा-	२५२ वानादार-	६
सुवेदार—	१० अजिटन—	१	श्री यम दल कंपनीके पौष ७ गतेदेखि	जमा	जवान- १३१
लैन—	१ वहिदार—	१	सुवेदार-	१ जमादार-	२
अ. निसान—	१ प. निसान—	१	अजिटन-	१ राइटर-	१
जमादार—	१० अमल्दार—	२०	हवलदार झंडावाल स्मेत-	५ अमल्दार-	४
हवलदार—	१० सिपाहि—	५६१	सिपाहि—	१०० वानादार-	५
वानादार—		६	गाइन्था-	२ कामि न सार्कि २ जमा-	१०
श्री सिंह दल पल्टनके	फागुन १० गतेदेखि	जमा	श्री अचल ध्वजमा थप मार्ग १ गतेदेखि	जमा	जवान—
जवान—		५६०			४४४
सुवेदार—	१० अजिटन—	१	सुवेदार-	६ जमादार—	६
लैन—	१ वहिदार—	१	हवलदार—	६ अमल्दार-	१२
अ. निसान—	१ प. निसान—	१	सिपाहि—	४१० वानादार—	४
हवलदार—	२० अमल्दार—	१८			
सिपाहि—		५३७	श्री कालिदल पल्टनके पौष ४ गतेदेखि	जमा	जवान- ६२३
श्री मछे दल पल्टनके माघ गतेदेखि	जमा	जवान—	सुवेदार-	१० अजिटन-	१
		५५२	लैन	१ वहीदार-	२
सुवेदार—	१ अजिटन—	१	नीसान—	२ जमादार-	१०
लैन—	१ निसान-	२	हवलदार-	१० अमल्दार-	२०
हवलदार—	१० जमादार—	१०	सिपाहि-	५६१ वानादार-	६
अमल्दार—	२० सिपाहि-	४६८			
श्री बराह दल पल्टनके माघ २७ गतेदेखि	जमान- ४७६		श्री देविप्रसाद पल्टनके पौष ११ गतेदेखि	जमा	जवान-
सुवेदार—	४ अ. निसान-	१			६२३
प. निसान—	१ हवलदार-	१३	सुवेदार-	१० अजिटन-	१
अमल्दार-	१३ सिपाहि-	४४४	लैन-	१ वहिदार-	२

निसान-	२ जमादार-	१०	श्री रणप्रसाद पल्टनके मार्ग २८ गतेदेवी जमा	जवान-	
हवलदार-	१० अमलदार-	२०			६२३
सिपाहि-	५६१ वानादार-	६	सुवेदार-	१० अजितन-	१
श्री नरसिंह दल पल्टनके पौष १३ देषि जमा जवान-			वहिदार-	२ लैन-	१
		६२३	निसान-	२ जमादार-	१०
सुवेदार-	१० अजितन-	१	हवलदार-	१० अमलदार-	२०
लैन-	१ वहिदार-	२	सिपाहि-	५६१ वानादार-	६
निसान-	२ जमादार-	१०	सुवेदार भवानि सिस्वार मार्फत डोटि अछाम डुल्लु दैलेष-		
हवलदार-	१० अमलदार-	२०	वाट शिकायाका १३ साल वैशाख वदि १ रोजदेषि जमा		
सिपाहि-	५६१ वानादार-	६	जवान-		
श्री चन्द्र दल पल्टनके पौष १३ गतेदेषि जमा जवान			लेफटेन-	१ सुवेदार-	८
सदर-		६२३	षरीदार-	१ अजितन-	१
श्री गोरषप्रसाद पल्टनके पौष २८ गते सदर-		६२३	कोत्या-	१ राइटर-	१
श्री सूर्य दल पल्टनके कार्तिक १ गते सदर-		६२३	वहिदार-	१ हवलदार-	६
श्री इश्वरि दल पल्टनके वैशाख १४ गतेदेषि जमा		१२६	अमलदार-	१० सिपाहि-	२२८
जवान-		२	वानादार-		७
सुवेदार-	१ जमादार-	२	पल्टन पल्टनमा ठेकियाको कोट्या पिपा षलासिका		
अजितन-	१ वहिदार-	१	हाजिर गर्दा वहिदार पिपा षलासिका जमादार हवलदार		
अ. निसान-	१ प. निसानी-	१	पिपा षलासि स्मेत जवान-		
हवलदार-	४ अमलदार-	४	११०५६		
सिपाहि-	११२ विगुल-	२			

असामि	कोत्या	वहिदार	जमादारी	हवलदार	पि. षला	जमा जवा
श्री राजदलका	१	१	४	४	२०२	२१२
कालिप्रसादका	१	१	४	४	२०२	११२
रणप्रिये दलके	१	१	४	४	२०२	२१२
सर्वध्वजके	१	१	४	४	२०२	२१२
भैरवनाथके	१	१	४	४	२२८	२३८
जगदलके	१	१	४	४	२४८	२५८
नया गोरषके	१	१	४	४	२०२	२१२
गणेश दलके	१	१	४	४	५५८	५६८
पुराना गोरषके	१	१	४	४	२०२	२१२
देविदत्तके	१	१	४	४	२०२	२१२
सेटके	२	१	४	४	२१५	२२६
महिन्द्र दलके	४	१३	४१	४१	२१००	२१६६

राम दलके	५	१२	३६	३६	१८६७	१६५६
रंफलके	१	१	४	४	२२७	२३७
जंगनाथके	१	१	५	५	२५२	२६४
लेटर के	१	१	४	४	२०२	२१२
सम्सेर दलके	१	१	४	४	२५२	२६२
अचलध्वज के	२	१	६	६	३००	३१५
छास्कामिनिके	२	१	३	४	१६५	१७५
गौरपनाथके	१	१	४	४	२५२	२६२
रुद्रध्वजके	१	१	५	५	२५२	२६४
गुमानभंजनके	१	१	५	५	२५२	२६४
भवानिप्रसादके	१	१	५	५	२५२	२६४
हेमालय ध्वजके	१	१	५	५	२५२	२६२
सूर्य दलके	१	१	५	५	२५२	२६२
श्रीनाथ	×	१	४	४	२३४	२४३
कालिवक्स के	×	१	४	४	२०२	२११
वर्दवानि के	×	१	४	४	२०२	२११
सिंहनाथ के	×	१	४	४	२०२	२११
सवुज के	×	१	४	४	२०२	२११
जत्र जङ्गके माथी लेखीयोको	×	×	×	×	×	×
	३५	५३	१६६	१६७	१०५७८	११०५६

पगरि-	११६	मदनमानसि वस्न्यात-	१
कर्णेल-	६	जुद्ध विक्रम सि थापा-	१
त्रिविक्रम सिंह थापा-	१	जित्मानसिंह वस्न्यात-	१
सिंहविर पांडे-	१	सेरजङ्ग थापा-	१
प्रतिमन कुवर राणाजी-	१	रणसि धली-	१
		मेजर कपतान-	१३
लेफटेन्ट कर्णेल-	१२	हस्तवीर साही-	१
भैरवहरसि कुवर राणाजी-	१	सुमेद सिकवर-	१
पहल्मान सिंह वस्न्यात-	१	रीपु भंजन पांडे-	१
लक्ष्मन गुह-	१	सुख्यप्रकाश साह	१
रामु आले-	१	इन्द्रसि अधिकारी-	१
वलभद्र माझि-	१	जंगवीर भंडारी-	१
श्रीकृष्ण साही-	१		
सत्ताराम धत्री-	१	दलमर्दन थापा-	१
सम्सेर सि-	१	गजराज थापा-	१
		कपतान-	२०
		अमान विष्ट-	१
		इन्द्रदिपमानसि वस्न्यात-	१

बालमुन्दर षतृ	१ चन्द्रविर विष्ट-
नरध्वज कार्की-	१ श्रीविलास पाध्या-
अवर्ण वस्न्यात-	१ कितिमान षतृ-
कुलवहादुर वस्न्यात-	१ जुद्धमानसि राजभंडारी-
मलेज पाडे-	१ अमृत महत-
विरवहादुर थापा-	१ जित्मान अधिकारी-
प्रेमावर षान-	१ विरुध्वज भंडारि-
पृथिव मल्ल-	१ पृथिपति षान-
..... मल्ल-	१ भिमविक्रम थापा-

लेफतेन-	
देविसि ठाकुर-	१ गंजसि षतृ-
श्रीमान वस्न्यात-	१ हिकमत अधिकारी-
वक्तवार षतृ-	१ जगजित वस्न्यात-
जयद्रथ थापा-	१ गंभीर गुरुं-
अम्बरसि थापा-	१ गंभीर माझी-
अनुपसि षतृ-	१ जित्मान कटुवाल-
पृथिमान थापा-	१ वाहावल महत-
केसर माझि-	१ मानवहादुर लामा-
देवीराना	१ जुद्धवीर अधिकारी-
अमान षतृ-	१ भौरववहादुर वस्न्यात-
सुदर्शन थापा-	१ भोटु थापा-
वेनुदत्त षती-	१ जुद्धवीर षान-
कितिराम विष्ट-	१ जस्वीर गुरुं-
सस्सेरज पाडे-	१ दलजित गुरुं-
कालु गुरुं-	१ दलवहादुर गुरुं-
गुरु मुर्षसि लाहुरी-	१ वसंत गिरी-
हिकमनवहादुर सैन-	१ केहरसि साही-
समेवीर वस्न्यात-	१ .....किराति-

इन्सायेन्-	
माधौ साही-	१ कुभसि गुरुं-
कृष्णवीर-	१ सिवलाल गुरुं-
अजगुत षतृ-	१ कनकसि थापा-
पद्मसि अधिकारी-	१ रामकृष्ण जैसी-

१ धर्मराज कुंवर राणाजी-	१ रंघवज षान-	१
१ षरीदार लक्ष्मी रंजन थापा-		१
१ अजितन-		२
१ गणेश दल-	१ सिहनाथ-	१
१ राइटर-		११
१ श्रीनाथ-	१ पुराना गोरष-	१
१ गणेश दल-	१ सिहनाथ-	१
१ कालिप्रसाद-	१ लेटर-	१
१ सेर-	१ श्रीनाथ कपुका तोपतोप कापि	
३६ महिन्द्र दलका पिपा षला पाषलासिका गोसवारा हाजिर		
१ सिका गोसवारा हाजिर गन्यां-	१ कागज वनाउन्या-	३
१ कोत्या डम्बरसि विष्ट-		१
१ वहीदार-		७
१ सर्व्व ध्वज-	१ महिन्द्र दल-	१
१ रणप्रीये दल-	१ रामदल-	१
१ सिहनाथ-	१ श्रीनाथ-	१
१ राजदत्ता-		१
१ निजामत पट्टी-		
१ जंगी मेगजिनके -		५००
१ डिढा-	१ मुषिया-	२
१ नौसिन्दा-	१२ अफिसर-	६
१ सिकर्मि-	१४० नकर्मि-	१४६
१ लोहकर्मि-	२१ कोनाल-	३६
१ साकि -	१३६ वोसि-	१३६
१ मधेस्या-	१ तमोट-	१६
१ लोहार -	१०५ ठकर्मि-	३३
१ मुसल्मान-	१ चित्रकारी -	१
१ चुनारा-		१
१० लिस्ति कुति तरफका जवान-		६५
१ सुवा-		२
१ लिस्तिका मानसरवर-		१
१ कुति छोक्स्यां षासाका दुर्गा नरसि-		१

लिस्तिका डीठा लक्ष्मीपति पाध्या—	१	लालदास—	१ हरिदत्त पाध्या—	१
मुषिया—	४			
रसद बुझनाके उतमनारान— १ तरताकितिके—	१	मेजर कपतान दलजित विष्ट मार्फत रतन मान—		१
सुवा धनसुन्दर मार्फत लिस्ति गोदाम के—	२			
नारान कृस्न १ उजिर—	१	नौसिन्दा—		३७
		लेफटेन लक्ष्मीनाथ थपलिया मार्फत—		१६
		अधिको— १ पछीको—		१८
तातापानिमा राहादानी जाचन्या राइटर हर्ष—	१			
गोदाम घर बनाउन्या जोतिराज—	१	मेजर कपतान दलजित विष्ट मार्फत—		१८
रुद्रनारान वैद—	१			
तहविल्दार—	२	सोलषंबुका गोदामके—		६
हनुमत्तसि— १ हर्षनारान् -	१	मुषिया जुदुकान्त भट्टराई— १ नौसिदा अघीका—		६
		तहविल्दार जर्हासि वीष्ट—		१
		ऐ दुर्गा वक्सका साथमा जान्या—		१
घडीवाल—	४			
नाउवैद—	३	बुलं लामा बगर गोदामके—		६
सिद्धिराम— १ सिनारान्—	१	मुषिया कासि नाथ पाध्या—		१
भाजुराम—	१	नौसिन्दा—		५
		अघीका— ४ तजा गोरणका साथमा जान्या—		१
चित्तकारी भिमनरसि—	१			
नौसिन्दा—	६२	टिमुन्या केरु झुगा तरफके—		१६८
लिस्तिमा रसद बुझनाके— ३४ रसद ताकितिके—	६	मुषिया—		५
रसद बाडनाके— २० पिपा षलासिलाई रसद		कम्पण्डर कर्णेल सनकसि षती मार्फत रघुनाथ—		१
बाडन्या लोकनाथ पाध्या— १		सुवा धनसुन्दर मार्फत—		२
अवि गयाको— १०		जंगनाथ पाध्या— १ नारान कृस्न—		१
पछि थप गयाको— १०				
		प्रोहित चतुर्भुज दत्त अर्ज्याल मार्फत—		२
डाकवाल घोडाको सैसजना—	५	सिदनारान पाध्या— १ गज विनोद पाध्या—		१
अौषधीका भारी वोकन्या भरीया—	८			
नाउ वैद सिन्नारात मार्फत—	२	रसुवा चौकिमा सहादानी जाचन्या राइटर जसमान—		५
नाउ वैद माजुराम मार्फत—	२	तहविल्दार—		३
ऐ सिद्धिराम मार्फत—	२	सुवा धनसुन्दर मार्फत रामनारान—		१
रुद्रनारान वैद मार्फत—	२	कर्णेल सनकसि षती मार्फत सुवा गंभीरसि—		१
		प्रोहित मार्फत—		१
सिधुली गोदामका कामके—	४०			
मुषिया—	३			
लेफटेन लक्ष्मीनाथ थपलिया मार्फत—	२			

(क्रमशः)

Mr. T
Mr. E
Mr. J
Mr. S
Mr. E